

„Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“

Riigihange nr 222076

Horisontaalse valdkonna aruanne

Aasta-aruanne

01. jaanuar 2022 – 31. detsember 2022

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Taimekasvatuse Instituut,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökogu,
Põllumajandusuuringute Keskus.

Jaanuar 2023

Sisukord

Sissejuhatus	2
Tegevuste elluviimine.....	2
Ettepanekud jätkutegevuste osas.....	6
Keskkonna teemade tegevused.....	8
Ettevõtluse teema tegevused	12
Digitaliseerimise teema tegevused	13
Juhtimise teema tegevused.....	17
Teabeseeria: taskuhäälingud, artiklid	26
Teabematerjalid	27
Teabesalv	31
Järgmise perioodi tegevused	37

Sissejuhatus

Käesolev aastaaruanne lähtub riigihanke tehnilise kirjelduse punktist 2.6.7 ja sisaldab alljärgnevat **horisontaalse** teemavaldkonna kohta:

- aasta jooksul ellu viidud tegevuste koondloetelu koos osalenute arvudega;
- aasta jooksul ellu viidud tegevuste tulemuslikkuse analüüs Taitja hinnangu ja osalejate tagasiside põhjal;
- teisel poolaastal elluviidud sündmuste täpsemad kirjeldused;
- järgmise aruandeperioodi tegevuste ülevaade.

Horisontaalsete teemade juurde kuuluvad tegevused, mis on muude valdkondade ülesed (nt teabesalv ja keskkonna-teemad) või mida ei ole võimalik teemavaldkondadesse paigutada. Valdkonna koordineerimise eest vastutab hanke juhtpartner, Põllumajandusuuringute Keskus (PMK)¹.

Tegevuste elluviimine

Valdkonna tegevuste tellimuse ettepaneku teeb programmi juhtkogu, vastav koosolek toimus 15. novembril 2021. Hankeleping PRIAga allkirjastati 6. detsembril 2021, kuid tellimuses oli vaja teha muudatusi. Muudatuste arutamiseks ning 2023. aasta tegevuste kinnitamiseks toimus juhtkogu koosolek 11. novembril 2022. Terve programmi aastaaruande kinnitamise koosolek toimub 23. jaanuaril 2023.

Kinnitatud said teemaplokkidena ettevõtte juhtimine, keskkond (sh biomajandus, süsinik, taastav põllumajandus) ja digitaliseerimine ning teabesalv.

---

¹ Alates 1. jaanuarist 2023 on PMK õigusjärglane Maaelu Teadmuskeskus (METK)

- Keskkonna aspekte vaadeldakse mitmest küljest. Taatava põllumajanduse teemal kaasati välislooleid, ökosüsteemi teenuseid vaadati praktiliste ettevõttekülastuste kontekstis.
- Ettevõtte juhtimise teemat toetasid nii infopäevad ja koolitused kui ka praktiliste kogemuste vahetamise õpiringid. Suure meediakajastuse sai Põllumajanduse ärifoorum. Jätkus noorte põllumajandusjuhtide Liidrite Kool, uuele põlvkonna enesekindluse ja kontaktide soodustamiseks. Maaettevõtlusega alustamise teemat käsitleti artiklite ja taskuhäälingute kombinatsioonina, lisaks ilmus majandusarvestuse teabematerjal. Jätkatakse ülevaatlike infokirjade ja artiklitega.
- Digitaliseerimise osas arutleti arutleti välislooleitritega konverentsil septembris. Erinevate Eestis rakendatavate digilahenduste kohta on salvestatud veebiloengud.

Aastaks 2022 vormistati tellimus horisontaalses valdkonnas järgmises mahus: 17 infopäeva, 3 konverentsi, 7 koolitust, 2 õpiringi, 1 õppereis, 20 teavikut, 22 videot/taskuhäälingut ja teabesalve haldamine. Tellitud ja ellu viidud tegevused ning juhtkogus kinnitatud muudatused on loetletud tabelis 2.1. Korraldatud tegevuste eeldatav maksumus kalendriaasta kohta on **202 490** eurot (väljamakse tegelik maht selgub pärast viimase maksetaotluse menetlemist).

Tabel 2.1. Tegevuste täitmise seis.

Teema	Tellitud tegevus	Toimumine	Osalejate arv vmt
Bio	Infopäev Biomajandus	26. mai 2022 veebis	31 osalejat
		8. november 2022 veebis	52 osalejat
Süsinik	Konverents Süsinikuneutraalne tootmine	Mõlemad tühistatud huviliste vähesuse tõttu. Õppereisi püüti korraldada kahel korral – juunis ja augustis	
	Õppereis Süsinikuneutraalse tootmise põhimõtted		
	Infopäev Süsinikuneutraalne tootmine	9. detsembril veebis	33 osalejat
Keskkond	Infopäev Ökosüsteemi teenused põllumajanduses ettevõtte külastusega	20. september Valgamaal	23 osalejat
		14. oktoober Saaremaal	21 osalejat
	Infopäevad Taastav põllumajandus	27. oktoober Jõgevamaal	20 osalejat
		29. november veebis	71 osalejat
Väikepõllumajandus-tootmine turule	Tühistatud lektori ajagraafiku tõttu		
Tööohutus	Infopäev Ergonoomika, tervishoid ja tööohutus	23. august Läänemaal	12 osalejat
Juhtimine	Infopäevad Inimeste juhtimine	17. veebruar Harjumaal Anijal	14 osalejat
		12. september Harjumaal, Ravilas	12 osalejat
	Infopäevad Organisatsioonijuhtimine	16. märts veebis	32 osalejat
		7. oktoober Harjumaal, Ravilas	13 osalejat
	Koolitus Finantsjuhtimine, inimeste ja organisatsiooni juhtimine	20. oktoober (org. juhtimine) Ravila	10 osalejat
		8.11 (inimeste juhtimine) Ravila	23 osalejat
		14.11 (finantside juhtimine) Ravila	12 osalejat
Täienduskoolitused Liidrite Kool (4 x 24 ak tundi)	I õppegrupp 2., 8., 17., 23., 29. november Olustveres ja iseseisev töö	12 ja 11 inimest	

Teema	Tellitud tegevus	Toimumine	Osalejate arv vmt
		II õppegrupp 8., 17., 29., november ja 1., 7. detsember Olustveres ning iseseisev töö	16 ja 15 osalejat
	Põllumajandusjuhtide õpiring (2 tk)	kohtumised märtsis, aprillis, mais, juulis.	7 osalejat
		Kohtumised 19.10, 22.11, 13.12, 16.12	8 osalejat
Ettevõtlus	Konverents Põllumajanduse ärifoorum	3. juuni 2022 Tartus ja veebis	154 osalejat
	Infopäev Finantskirjaoskus	14. oktoober veebis	29 osalejat
		18. 10 ja 2. 12 Jänedal, ebaõnnestusid vähese registreerumise tõttu	
		16. detsember veebis	26 osalejat
	Veebiartiklid ja taskuhäälingud Maaettevõtlusega alustamine	Lambakasvatus, Iisaka talu Linnukasvatus, Äntu mõis Lihaveisekasvatus, Luigeveski Hobusekasvatus, Joosep Tikk Marjakasvatus, Joosepi talu Teraviljakasvatus, Varisoo talu Ravim-, maitse- ja lõhnataimede kasvatus, Tamme talu Kartulikasvatus, Leesi talu Kitsekasvatus, Andri-Peedo talu Piimakarja kasvatus, Palmi Farm Mesindus, Kumalane ja Meveda Viinamarjakasvatus ja veinitootmine, Veinimäe talu	12 + 12 tk
Materjal Majandusarvestuse alused väiketootjale	Valmis septembris	82 lk	
Digi	Konverents Digipööre Eesti maamajanduses	27. september 2022 Tartus ja veebis	147 osalejat
	Digilahenduste veebiseminarid	Mulla seisundi jälgimisest anduritega – Paul-Tech Maa-ameti kaardirakendused – veekaitse- ja piirangud Muldade kaardirakendused – PMK Digitaalne taimekasvatus – Agricon Digitaalne farmihaldus – Cropio Süsiniku mõõtmine – BioCode Digitaalne taimekasvatus – eAgronom Digitaalne veisekasvatus – SmartFarm Digitaalne tööde juhtimine – Terake Digilahendus – Vissukese uuendused veiste ravi registreerimisel	10 tk
		Teabesalve haldamine	Pidev töö veebiga www.pikk.ee ja veebiga www.toiduteave.ee
Koondid	Temaatiline infokiri	Tark Talu nr 2 ilmus detsembris	
	Artiklid ajakirjas Põllumehe Teataja	Ilmunud märtsis, aprillis, juulis, septembris, oktoobris	5 artiklit
	Iganädalane uudiskiri	Ilmus regulaarselt EPKK poolt	52 tk

Ajakava täitmine ja selles esinenud muudatused

Infopäevad, koolitused ja konverentsid toimusid valdavalt planeeritud ajal. Toimus 14 infopäeva, 7 koolitust, 2 konverentsi ja 2 õpiringi. Enamik tegevusi toimus kontaktsetena. Kaks konverentsi olid hübriidvormis (kohapeal ja veebis), kolm infopäeva toimus veebis.

Korraldamata jäid õppereis ja konverents süsinikuneutraalse tootmise teemal. Õppereisi Soome ettevõttesse püüti korraldada juunis ja augustis, aga jäi ellu viimata vähese osalejate arvu tõttu. Õppereisi puhul oli lisaks osalejate leidmisele raskuseid hinnatõusu tõttu ühikhinnas püsimisega.

Tööohutuse ja töötervishoiu teema infopäev tuli edasi lükata juunist augustisse. Finantskirjaoskuse kontaktset infopäeva korraldada ei õnnestunud ka kahest väljakuulutamise ajast hoolimata, kuid veebis samateemalised infopäevad toimusid. Ilmselt ollakse veebisündmustega harjunud ning niimoodi hoitakse kokku aega ja sõidukulusid. Infopäevad väikepõllumajandustootmisest turule ehk *Market Gardening* välislektoritega tuli ära jätta valitud tunnustatud lektori ajakava muutumise tõttu (päevad viidi üle 2023. aasta tellimusse).

Teabematerjal „Majandusarvestuse alused“ ilmus planeeritud suve lõpus (artikkel avaldati septembris). Maamajanduses alustamise kogemusi käsitlevad taskuhäälingud ja temaatilised artiklid ilmusid suvest sügiseni mitme kuu vältel. Autori kinnitusele on ta saanud palju positiivset tagasiside just vastava tegevusalaga alustamist kaalujatelt.

Põllumete Teataja artiklid ja infokiri EPKK nädalainfoga on ilmunud kavakohaselt. Ajakirja Tark Talu ilmumine lükkus sügiselt detsembrisse, kuid ka ajakirja esimene number ilmus ja seda levitati aastavahetusel.

Osalejate tagasiside kokkuvõte ja analüüs

Huvi toimunud infopäevade ja koolituste vastu sõltub õppe valdkonnast. Täitjale ootamatult oldi vähe huvitatud süsinikuneutraalse tootmise teemadest. Veebis toimunud infopäevadel osales 26 kuni 71 abikõlblikku osalejat (keskmine 39 inimest). Konverentsidel osales kohapeal olnute ja veebis vaatajate keskmisena 150 inimest.

Infopäevade-koolituste puhul olid populaarsed biomajanduse toetusmeetmete, taastava põllumajanduse ja ökosüsteemi teenuste tegevused. Ootuspäraselt vähe oli osalejaid tööohutuse ja töötervishoiu ning juhtimise teemadel. Noorte põllumajandusjuhtide Liidrite kooli algajate grupi osalejate arvule seadis piirid koolituse olemus.

Jätakuvalt peab korraldaja arvestama ka sellega, et osa registreerunud inimesi „kaob“. Osalejaid registreerub oluliselt rohkem, kui kohale tuleb. Niigi väikese sihtrühmaga teemade puhul on selline käitumismall väga palju stressi tekitav.

Tegevustele kirjalikku tagasiside 2023. aastal koguti konverentsidel (Digipööre ja Ärifoorum) ja Eesti Maülikooli veebiinfopäeval. Inimesed täidavad üha vähem saadetud elektroonilisi tagasisidevorme, mistõttu ei saa tagasisidet sageli pidada esinduslikuks ning keeruline on teha üldistavaid esinduslikke järeldusi. Valdavalt rakendati õppe lõpus suulist tagasisideringi ning märgiti üles ka hiljem laekunud kommentaare. Konverentside puhul hinnatakse kõrgelt hübriidvormis korraldamist, 30 minutit ettekande kohta on hästi jälgitav, aga tuntakse puudust, et kõigile küsimustele ei jõua vastata.

Tagasiside põhjal saab lugeda kõiki infopäevi ja koolitusi kordaläinuks. Osalejate tagasiside oli positiivne. Osalejate ootused on siiski erinevad ning kui ka silmaringi laiendamine on oluline, oodatakse selgeid lahendusi ja näpunäiteid igapäevaküsimustele.

Täpsemat ülevaadet toimunud sündmustest ja antud tagasisidest saab lugeda aruande järgnevatest osadest. Tagasiside vähese laekumise probleemi lahendamiseks prooviti veebiinfopäevade puhul kaaluda mõne rakenduse kasutamist, mis võimaldaks küsida tagasisidet enne infopäeva lõppu. Kahe Zoomis korraldatud infopäeval kasutati tagasiside saamiseks „Poll“-lahendust. Selline meetod andis kiire ülevaate, kuid ei võimalda saada sisukat tagasiside vabavastustena edasiste koolitussoovide kohta.

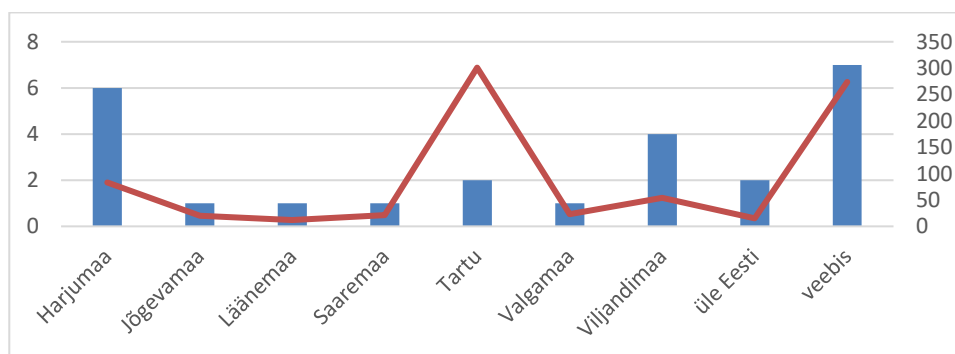
Ettepanekud jätkutegevuste osas

Uurisime tegevustel osalejate ja lektorite hinnanguid, milliste teemade käsitlemist edaspidi oodatakse. Esitatud soov sai arvesse võtta järgmise aasta tegevuste planeerimisel. Valdavalt nimetatakse huvi pakkuvate teemadena sarnast äsja toimunud sündmuse teemadele.

Süsinikuneutraalse teema kohta märgiti, et teema juurde tuleb tulla tagasi järgmistel aastatel, kui ka lektoritel on rohkem praktikat. Biomajanduse ning finantskirjaoskuse tagasisides nimetati ootust arutleda konkreetsete näidisjuhtumite toel. Soovitakse jätkata praktikute kogemuste jagamisega, tuua näiteks mitu erinevate ettevõtet oma finantsjuhtimise tehnikaid ja põhimõtteid jagama.

Erinevaid digilahendusi on vajalik tutvustada nii sündmustel, aga ka järele vaadatavate videotena ka edaspidi. Huvi videote vastu näitab juba see, et praeguseid salvestusi on vaadatud ca 80 korda ka ilma aktiivse teavitusega. Maamajanduse alustamise võimaluste ja väljakutsete taskuhäälingud ning artiklid on asjakohased eriti noore põllumajandustootja karjääriga alustajatele. Valminud 12 häälingud/artiklit ei kata veel piisavalt tegevusvaldkondi ning 2023. aasta tellimuses on täiendavad tegevused.

Ökosüsteemi teenuste infopäeva osalejate tagasiside kinnitas, et selline infopäev, kus alguses räägitakse teemast teoreetiliselt ja pärast vaadeldakse tutvustatud looduses, annab väga hea ülevaate. Selle korra infopäevad toimusid Valgamaal ja Saaremaal – oodatakse sarnaseid arutelusid ka teistes piirkondades.

Joonis. Ülevaade Horisontaalse teemavaldkonna tegevuskohtadest 2022 aastal.
Tulpades sündmuste arv, joonel osalejate koguarv

Taastav põllumajanduse teema on järjest populaarsem (ÜhendPIPi raames korraldati sama pealkirjaga infopäevad ka taimikasvatuse teemavaldkonnas). Erinevad eksperdid/praktikud lähenevad teemale veidi erinevalt ning erinevate arvamuste ja kogemuste tutvustamine annab tootjatele mõtteid oma tootmise ümberkujundamiseks. Veidi keeruliseks muudab selle teema käsitlemise tootjate teadmiste väga erinev tase - osad tootjad on ise palju lugenud ning praktikatega katsetanud, teised kuulevad sellest esimest korda.

Inimeste, meeskondade, ettevõtete juhtimise teemat on kehtivas koolisüsteemis käsitletud suhteliselt põgusalt ning põllumajandusettevõtete kontekstis seda käsitletud eriti polegi. Erinevate arvamusiidrite (sh nt KEVILI juhtide) kinnitusel on teemaga, millega vaevleb iga ettevõtte juht, kuid abi küsida ei osata ning koolitustele jõutakse harva. Värskendav on näha noorte juhtide huvi Liidrite kooli vastu. Nii pikas tsükliks pidevalt osalemine on väljakutse igale töömaailmas aktiivselt tegutsejale. Siiski kiideti formaati, kus samast teemast huvitatud kohtusid mitmel korral ja õpiti tundma üksteise tegevusalasid ning omadusi. Juhtimise teema infopäevad, koolitused ja õpiringid näitavad vajadust kombineerida metoodilise käsitusega õpet mitteformaalsete kogemuste jagamise aruteludena.

Juhid „võitlevad“ väga tihti samade küsimustega ning näha oli vajadus tunda, et ollakse samas mõtteruumis. Osalenud juhtidega oli fookuses inimeste motiveerimine ning eksiarvamus, et juhil on võimalik kuidagi oma inimesi väliselt motiveerida ja pühenduma panna. Juhid peavad tulevikus olema enam juhtimiseksperdid kui valdkonnaspetsiifika eksperdid. Soovitakse osaleda pikemas juhtide arenguprogrammis või juhtide klubi laadisel sündmusel, mille raames juhtimisteemadesse sama grupiga veelgi sügavamale minna koostöös valdkonna koolitajaga. Sääraseid psühholoogia baasteadmiste alaseid koolitusi vajab kindlasti Maaelu valdkonna juhtide seltskond, kus esmatasandi töötajate juhtimine vajab täna teistsuguseid juhtimiskäekirju kui 10-30aasta tagused. Ettepanekud tegevuste korraldamiseks on esitatud 2023. aasta tellimuse kavasse.

Tööohutus ja tervishoid on iga ettevõtte baasvajadus, kuid huvi õppe vastu väike, nagu näitas ka 2022. aasta infopäeva korraldamine. Siiski, Tööinspeksiooni poolt loodud riskianalüüsi digitaalne tööriist ei sisalda näidislahendusi põllu- ja maamajanduse jaoks. Teabevajaduse rahuldamiseks uuendati veebis vastav teemaleht <https://teabesalv.pikk.ee/maettevotlus/tootervishoid-ja-ohutus/> ning avaldati ka riskianalüüsi näidislahendus. Tööinspeksiooni rakenduslahenduse loomise ergutamiseks on tehtud infopäeva ettepanek 2023. aasta täiendavasse tellimusse.

Kindlasti on vaja jätkata artiklite avaldamist erinevates teabematerjalides, nt Põllumehe Teataja. Artiklid jõuavad sihtrühmadeni nii veebiversioonis kui ka mõnedel juhtudel trükituna. Kõiki tellitud artikleid avaldatakse veebis www.pikk.ee. Veebi ehk teabesalve haldamise ülesanne tähendab nii sündmuste kui ettekannete ja materjalide sisestamist, olemasoleva materjali ümberkujundamist kui uute tekstide loomist. Jätkub koostöö veebi IT haldajaga, automaatsete uudiskirjade lahenduse rakendamine, laekuva erialase teabe sisestamine ja teemalehete ajakohastamine, uudiste ja sündmuste postitamine, materjalide ja piltide sisestamine.

Keskkonna teemade tegevused

Infopäev Biomajandus

Esimene infopäev toimus 26.05.2022 veebis, korraldajaks PMK

Osalejate arv: osales 31 inimest, registreerunute arv 36 inimest

Eesmärk: Infopäeval tutvustati biomajanduse põhimõtteid toetavaid taastekava bioressursside väärimdamise ja ressursitõhususe toetusi.

Lektorid: Argo Peepson Maaeluministeriumist ja Mihkel Krusberg Keskkonnaministeriumist.

Kokkuvõte esitatud I poolaasta aruandes

Infopäev Biomajandus - Bioressursside väärimdamise investeeringutoetus

Veebipõhine infopäev toimus 8. novembril 2022, korraldajaks PMK koostöös

Maaeluministeriumiga.

Eesmärk: Tutvustada ja anda ülevaade bioressursside väärimdamise investeeringutoetusest ning sellega seotud toimingutest.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/bioressursside-vaarindamine/> Infopäev salvestati (Zoom keskkonnas) ja see on [jarelvaadatav maainfo.ee](http://jarelvaadatav.maainfo.ee) YouTube keskkonnas.

Osalejate arv ja profiil: osales 52 inimest, registreerunute arv 100, ülikoolide õppejõud, ametnikud, eraisikud, tööstuse töötajad jt.

Lektorid: Argo Peepson ja Liisa Kähr Maaeluministeriumist, Kristel Lopsik ja Kärt Kraaving Riigi Tugiteenuste Keskusest ning Siret Lillemäe ja Bella Štenov PRIA-st.

2022 11 08 Bioressursside vaarindamine 248min

Teemad – Bioressursside väärimdamise investeeringutoetus 2022 eesmärk ja põhinõuded, riigiabi, „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte ja kliimakindluse hindamine ning toetuse taotlemine, taotlusvormi täitmine e-toetuste süsteemis.

Tulemuslikkuse analüüs – Osalejad oli huvitatud teemast, küsiti asjakohaseid küsimusi. Mitmed osalejad mainisid, et on teemast teadlikud ja plaanivad toetust taotlema hakata. Küsimuste ja arutelu loomuliku arengu põhjal võib öelda, et infopäeva viimane teema „toetuse taotlemine, taotlusvormi täitmine e-toetuste süsteemis“ oli praktiline, sobiv ja abistav ülevaade taotluse esitamise kohta. Infopäev pigem täitis oma eesmärgi antud sihtgrupile.

Tagasiside osalejatelt: kiireks tagasisideks kasutati Zoom-Polli. Lisaks saadeti osalejatele tagasisideküsimustik. Vastas vaid üks osaleja, kes jäi infopäevaga väga rahule. **Koolitussoovid edasiseks** – Kuna tagasiside oli kesine, ei ole teada, milliseid jätkutegevusi soovitakse. Küll aga annab aimu suur huvi praktilise poole kohta (taotluse esitamine süsteemis) ja tasuks mõelda praktilisemate infopäevade peale.

Konverents ja õppereis Süsinikuneutraalne tootmine

Õppereis kavandati algselt juunisse ja teistkordselt augustis Soome. Osaleda soovijate vähesuse tõttu jäi reis mõlemal korral ära. Korraldajaks Eesti Maaülikool. Info veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/oppereis-soome-susunikuneutraalse-tootmise-pohimotted/>

Konverents Süsinikuneutraalne tootmine kuulutati välja 9. detsembriks 2022, korraldajaks Eesti Maaülikool. Registreerus liiga vähe osalejaid, et tegevus oleks konverentsina abikõlblik. Tegevuse formaat tehti ümber, loobuti välislektorite kaasamisest. Konverentsile registreerunutele pakuti võimalust osaleda samal kuupäeval infopäeva vormis.

Tegevus: Infopäev Süsinikuneutraalne tootmine

Infopäev toimus 09. detsembril 2022, veebikeskkonnas Zoom.

Ürituse info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/konverents-susunikuneutraalne-tootmine-2/>. Ettekande lingid on osalejatele edastatud elektroonselt ja ettekanded saavad avaldatud maaülikooli kodulehel <https://avatudylikool.emu.ee/koolitused/sihtruhmale/tasuta-koolitused-pollumajanduse-toidu-ja-maamajanduse-valdkonnas/>

Osalejad: 33, registreerunud oli 12 võrra rohkem. Osalejaid oli nii tootmisest kui erinevatest ametitest: Ettevõtte jätkusuutlikkuse juht, tootmisjuht, tegevjuht, peaspetsialist, peaaagronoom, keskkonnaekspert, põllumajandustootja, maahaldusspetsialist jt.

Sisu: Infopäev kattis süsinikuneutraalse tootmise teemat erinevatelt tahkudelt. Sissejuhatuseks esinesid ettekannetega Maaeluministeeriumi esindajad Martti Mandel ja Sanda Salom ning tutvustasid Maaeluministeeriumi tegevusi ja meetmeid seoses süsinikuneutraalse farmindusega. Edasi anti ülevaade Riigimetsa Majandamise Keskuse vaatevinklist metsa süsinikuringele - Hando Becker. Viimasena tegi sissevaate mulla süsiniku sidumisvõimest Põllumajandusuuringute Keskuse esindaja Elsa Putku.

Tagasiside: Osalejad hindasid infopäeva „hea“ või „väga hea“ vääriliselt, üks osaleja andis hinnanguks 2 palli. Lektoritele oli hinnang keskmisena 4,2 palli.

- Sellel teemal on palju räägitud, ja palju veel rääkida. Samas on võimalik väga süvitsi minna, kuid süvitsi ei saa minna, kui ei ole ennem algteadmised lahti seletatud. Mul on hea meel, et sain kuulda natukenegi sellest laiamahulisest teemast.
- Küsiks, kas oleks võimalik sama teemat uuesti kuulata 2 aasta pärast, kui on rohkem infot ja praktikat selles valdkonnas.? Kuidas jaotuvad süsiniku ressursid. Kas maaomanik saab endale või rentnik kes toodab renditavalt maalt süsinikku?
- Kui on uusi arenguid ja infot, sooviks sama teemat kuulata.

Infopäevad Ökosüsteemi teenused

Infopäevad koos ettevõtte külastusega toimusid 20.09.2022 Valgamaal ja 14.10. 2022 Saaremaal. Korraldajaks Mahepõllumajanduse Koostöökogu.

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/okosusteemi-teenused-pollumajanduses/> (20.09)
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2022_09_20/syndmus/kosysteemi-teenused-pollumajanduses/ (20.09)

- <https://www.pikk.ee/sundmus/okosusteemi-teenused-pollumajanduses-2/> (14.10)
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2022_10_14/syndmus/infopäev-kosysteemi-teenused-pollumajanduses/ (14.10)

Osalejate arv 20. september: 23, peamiselt põllumajandustootjad, konsulent

Osalejate arv 14. oktoober: 21, peamiselt põllumajandustootjad, konsulent

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäevadel tutvustati, milline on erinevate maastikuelementide ja looduslike alade roll ökosüsteemiteenuste pakkumisel.

Räägiti ka uuest 2023. a rakendada kavandatavast pindalatoetusest (Ökosüsteemiteenuste säilitamine põllumaal), mille raames on kavas hakata maksma täiendavat pindalatoetust nende põldude eest, kus on tagatud ökosüsteemi teenuse pakkumine vähemalt 60%-l pinnast. Lektor Eve Veromann rääkis sellest, kuidas aitavad põllu sees ja ümber olevad looduslikud alad ja maastikuelemendid kaasa kahjurite looduslike vaenlaste ja teiste põllumajanduse jaoks oluliste liigirühmade nagu tolmeldajate ja lindude esinemisele ja püsimisele. Lektor tutvustas ka seda, kui suurt mõjuala ühe v teise elemendi puhul ökosüsteemi teenuse pakkumisel on arvestatud. Vaadeldi erinevate piirkondade kaarte põldudest, kus ökosüsteemi teenuse pakkumine on erineva määraga. Päeva teisel poolel vaadeldi kaartidel vaadatud põlde looduses. Otepää infopäeva puhul käidi kolme ettevõtte põldudel, Saaremaa infopäeva puhul kahe ettevõtte põldudel. Põldude külastamine aitas varem lektori puhul tutvustatud infot siduda konkreetse põllumajandusmaastikuga ja nii paremini aru saada, millise põllumajandusmaastikul on kõige suurem potentsiaal ökosüsteemiteenuste säilitamisel/pakkumisel. Infopäevadel osalesid ka Maaeluministeeriumi esindajad, kes kommenteerisid uue toetusega seonduvaid aspekte ja said tootjatelt tagasisidet, mida arvestada toetust puudutava määruse ettevalmistamisel. Küsimusi kerkis rohkem üles Otepää infopäeval, kus toimus ka põldudel pikk arutelu maastiku mosaiiksuse ja erinevate maastikuelementide laiendamise võimaluste üle. Mitmed tootjad soovisid ka oma põldude kaarte vaadata.

Osalejate tagasiside ja ettepanekud: Osalejate tagasiside oli positiivne. Leiti, et selline infopäev, kus alguses räägitakse teemast teoreetiliselt ja pärast vaadeldakse tutvustatud looduses, annab väga hea ülevaate. See aitas tootjatel paremini aru saada ka erinevate maastikuelementide olulisusest erinevatele liikidele elupaiga pakkumisel.

Sarnaseid üritusi tuleks teha enne toetuse rakendamist ka teistes Eesti piirkondades, et anda tootjatele parem ülevaade sellest, miks ökosüsteemi teenuste säilitamist toetatakse, miks tuleks maastikuelemente ja looduslikke alasid põllumajandusmaastikus säilitada ning aidata viia teoreetilised teadmised kokku visuaalse pildiga maastikus.

Infopäevad Taastav põllumajandus

- 27.10.2022 välislektoriga, ettevõtte külastusega Jõgevamaal Puutsa talus (koosõos Liivimaa Lihaveisega)
- 29.11.2022 veebis välislektoriga

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/taastava-pollumajanduse-infopaev-valislektoriga/> (27.10)
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2022_10_27/syndmus/taastava-pollumajanduse-infopaev-valislektoriga/ (27.10)
- <https://www.pikk.ee/sundmus/taastava-pollumajanduse-infopaev/> (29.11)
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2022_11_29/syndmus/taastava-pollumajanduse-infopaev/ (29.11)

Osalejate arv 27.10: 20, peamiselt lihaveisekasvatajad

Osalejate arv 29.11: 71 osalejat, peamiselt taime- ja loomakasvatusega tegelevad ettevõtted, 2 teadlast ja maaeluministeeriumi esindajad

Sündmuse lühikirjeldus:

27. oktoober 2022 - Puutsa talu ja Kursi Suvemõis, Jõgevamaa. Lektor Olivier de Schaetzen rääkis taastava põllumajanduse põhimõtetest ja tutvustas ühe mahelihaveisekasvatusega tegeleva ettevõtte (Airi Külveti Puutsa talu) näitel planeerimise protsessi üleminekuks taastavale põllumajandusele. Arutati vajalike muutuste üle ja kirjeldati otsustusprotsessi seatud eesmärkide saavutamiseks ettevõttes. Tähelepanu all olid majanduslikud aspektid. Kommentaare jagas ka Stefan Gernert. Enne teoreetilist osa tutvuti Puutsa talu lihaveisekasvatusega, külastati ka karjatatavaid alasid.

29. novembril 2022 veebis. Sissejuhatuse taastava põllumajanduse põhimõtetest tegi Olivier de Schaetzen. Lektor Jussi Knaapi (Soome), kes kasutab ise taastava põllumajanduse praktikaid ja töötab vabakutselise ajakirjanikuna, tutvustas taastava põllumajanduse praktikate kasutuselevõttu. Lektor rääkis muuhulgas probleemidest põllumajandustootmise keskkonnamõjude hindamisel; muldade parema majandamise vajalikkusest ja võimalustest; minimeeritud harimisest; muldade seisundi hindamise meetoditest; usaldusväärse süsinikukaubanduse ja ökosüsteemi hindamise süsteemi loomise vajalikkusest ja võimalustest.

Osalejate tagasiside ja ettepanekud: Infopäevade tagasiside oli positiivne. Teema on oluline ja maailmas järjest rohkem tähelepanu pälviv, erinevad eksperdid/praktikud lähenevad teemale veidi erinevalt ning erinevate arvamuste ja kogemuste tutvustamine on ka edaspidi väga oluline, sest annab tootjatele mõtteid oma tootmise ümberkujundamiseks taastava põllumajanduse printsiipidest lähtuvalt. Veidi keeruliseks muudab selle teema käsitlemise tootjate teadmiste väga erinev tase - osad tootjad on ise palju lugenud ja ka erinevate praktikatega katsetanud, teised tootjad kuulevad sellest esimest korda. Seda tuleks edasiste ürituste planeerimisel arvestada, et osalejate ootustele võimalikult hästi vastata.

Mõnedest tagasiside kommentaaridest võis välja lugeda seda, et uute teemade (ja selgelt välja kujunemata eesti k terminoloogia) puhul võib osa infot minna ka tunnustatud tõlkide puhul sünkroontõlkes kaduma. Praktikutekst lektorid pole harjunud arvestama ka sellega, et tõlgid peavad tõlkega lektori tempole järele jõudma. Järeltõlkega üritust korraldades läheb aga üritus liiga pikaks. Siin tuleb edaspidi otsida teemast lähtuvalt kõige sobivamaid lahendusi.

Infopäevad Väikepõllumajandustootmine turule

Infopäevad välislektoriga teemal *Market gardening* (2 tk) olid kavandatud teise poolaastasse. Korraldajaks Mahepõllumajanduse Koostöökogu. Kokkolepped välislektoriga olid tehtud, kuid tema ajakava muutusest tulenevalt ei saanud tegevust siiski korraldada. Tegevus arvati 2022. aasta tellimusest välja juhtkogu nõusolekul.

Ettevõtluse teema tegevused

Konverents Põllumajanduse ärifoorum 2022

Aeg: 3. juuni 2022

Koht: V Spa hotelli konverentsikeskuses (Riia 2, Tartu) + videoülekanne

Foorumit saab järele vaadata: <https://play.saundland.ee/epkk030622>

Osalejate arv: Kohale tuli 64, videoülekannet jälgis 90, kokku 154 (registreerunuid oli 211).

[Kokkuvõtte esitatud I poolaasta aruandes](#)

Infopäev Finantskirjaoskus (käibekapitali juhtimine

Toimus 10. november.2022 veebis, korraldajaks oli Maaelu Edendamise Sihtasutus

Osalejate arv: osales 29 inimest, registreerunute arv 32 inimest

Eesmärk: Käibekapitali juhtimine on ettevõtte igapäevane tegevus. Lühiajalise finantseerimise ja sellega seotud probleemide lahendamist tuleb ette igal ettevõttel sõltumata selle tegevusalast või suuruselt.

Info veebis: <https://www.pikk.ee/sundmus/infopaev-finantskirjaoskus-kaibekapitali-juhtimine/>

Lektor: Maire Nurmet (EMÜ, Tartu Ülikool rahanduse lektor)

Sisu /teemad: Investeeringute tasuvuse hindamine, finantseerimise kavandamine, finantsprojektsioonide koostamine.

Käibekapitali juhtimise koolituse tulemusena sai selgeks:

- käibekapital, maksevõime ning kuidas seda hinnata
- seos ettevõtte äritsükli etappide ja käibekapitali tsükli vahel
- nõuete ja võlgadega seotud otsuste seosed ettevõtte täiendava rahavajadusega
- ettevõtte finantsilise tulemuslikkuse seos käibekapitali juhtimisega püsiva ja ajutise käibekapitali vajaduse katmise strateegiad

Tagasiside: Olime valmis infopäeva läbi viima hübriidina, st korraga nii klassiruumis kui veebis. Küsisime registreerumisel inimestelt, et mis vormis nad soovivad osa võtta. Veebis soovis algselt osaleda 31 registreerunut ning ainult üks avaldas soovi osaleda klassiruumis. Üks päev enne infopäeva toimumist palus ka see ainukene klassiruumis osaleda soovinu, et talle saadetakse veebis osalemise link. Seega saab väita, et inimesed hindavad oma aega ning soovivad osaleda infopäevadel pigem veebis kui klassiruumis. Ilmekaks näiteks selles osas on antud infopäev. Veebis osalemine hoiab kokku inimeste aega, mis muidu kuluks edasi-tagasi sõidule infopäeva toimumiskohta ning koju tagasi.

Infopäev Finantskirjaoskus

Toimus 16. detsembril 2022 veebikeskkonnas Zoom, korraldajaks PMK.

Sarnane infopäev kavandati ka füüsilisena kahel korral - 18.10 ja 2.12 Jänedal. Mõlemad korrad infopäevad jäid ellu viimata, kuna ei registreerunud piisavalt huvilisi.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/finantskirjaoskus/>

Lektor: Jani Mäenpää, omandanud MSc kraadi põllumajanduses ja metsanduses Helsingi Ülikoolis, ärijuhtimise magistrikraadi ning bakalaureusekraadi investeringute juhtimises Estonian Business School-is (EBS). Tegelenud 8 aastat analüütikuna ja portfellihaldurina LHV Varahalduses.

Osalejad: osales 36 inimest, registreerinute arv 37. Osalisteks eraisikud, tööstuste töötajad, looma- ja taimekasvatatajad ja konsulendid.

Sisu/teemad: finantsaruannete holistiline analüüs - lihtsustatud vaade erinevatest vaatepunktidest; finantside loogika põllumajandusettevõtete perspektiivis; maailmamajanduse mõju Eesti põllumajandustootjate toormetele ning tarnetele. Eesmärk aidata põllumajandustootjatel aidata aru saada, mida finantsanalüüsi numbrid väljendavad.

Tulemuslikkuse analüüs - Osalejad olid huvitatud, töötasid aktiivselt lektoriga kaasa (küsimuste küsimine ja kommenteerimine), küsimused lektorile olid asjakohased. Üldmulje oli, et teema on sihtrühmale vajalik.

Tagasiside osalejatelt: Infopäeva lõpus tehti küsitlusele vastas 12 osalejat. Pooltele vastajatele väga meeldis infopäev, poolte arvates oli nii ja naa. Hiljem tulnud tagasisides on mainitud, et sooviti pigem rohkem praktilist tegevust ja suhtarvude tõlgendamist. Aga ka: oli veidi keeruline ja kauge, vaja oleks midagi praktilisemat, nt kuidas näitajad kujunevad ja kuidas nendega ümber käimine mõjutab lõpptulemust; mida silmas pidada, kui ettevõtte soovib saada investeringutoetust ning kuidas siis näidata tulemusi võimalikult heas valguses. **Koolitussoovid edasiseks** - Tagasiside kommentaarist tulenevalt soovitakse infopäeva, kus on rohkem praktilist tegevust ja suhtarvude tõlgendamist.

Digitaliseerimise teema tegevused

Konverents Digipööre Eesti maamajanduses

Toimumise aeg: 27. september 2022, kell 10.00 - 16.30

Korraldaja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

Koht: Eesti Maaülikooli aula, Tartu + videoülekanne

Ürituse info veebilehtedel: <https://epkk.ee/27-09-epkk-konverents-digipööre-eesti-maamajanduses/> ja <https://www.pikk.ee/sundmus/konverents-digipööre-eesti-maamajanduses/>

Osalejate arv: Kohale tuli 28, videoülekanne jälgis 119 huvilist, seega osalejaid kokku 147. Huvilisteks olid põllumajandustootjad ja -töötajad, söödatootjad, koostööpartnerid EMÜst ja MESst, Maaeluministeeriumi, PTA ja PMK ametnikud.

Eesmärk: Kaasaegse põllumajanduse ja toidutootmise märksõnadeks on teadmispõhisus, innovatsioon ja tehnoloogia. Eesti põllumehed ja toidutööstused panustavad teadmistesse, parimatesse tehnoloogiatesse, innovatsiooni ja andmeteadusesse. IT-lahendused nii põllul, laudas kui tööstuses aitavad kaasa nii efektiivsemale kui säästlikumale tootmisele, kuid suurandmete kasutamise potentsiaal on Eestis suures osas veel kasutamata. Konverentsil otsitakse võimalusi ja jagatakse kogemusi, kuidas digitaliseerimisele Eesti maamajanduses hoogu juurde anda.

TEEMAD JA LEKTORID:

Digitaliseerimine toidutarneahelas

- Suurandmete kasutamine ja digitaliseerimine põllumajanduse valdkonnas – Tõnis Tänav, Maaeluministeeriumi Teadus- ja arendusosakonna juhataja
- Tarbijauuring IKT kasutamise valmidusest – Ants-Hannes Viira, Eesti Maaülikooli vanemteadur

Digitaliseerimine ja riigiteenused

- Kaugseire ja kontrollid põllumajandustoetuste taotlemisel – Mariell Viinalass, PRIA arendusnõunik
- Erimärgistatud diislikütuse ostuõiguse register – Kiido Levin, PRIA registrite osakonna juhataja
- Riiklik e-põlluraamat – Siim Klais, PRIA projektijuht

Digitaliseerimine taimekasvatases

- Satelliitseire andmed kui kõige efektiivsem viis põldude jälgimiseks – Jelizaveta Vabištševitš, KappaZeta
- Põllumajandusmasinate andmete haldamine ja jagamine – Dr. Thomas Engel, John Deere tehnoloogilise innovatsioonistrateegia juht

Digitaliseerimine loomakasvatases

- Digitaliseerimine loomakasvatases – Carlijn Gieling, Nedap Livestock Management
- Nutikate digilahendustega kasumlikuma piimatootmiseni (praktiku kogemus) – Siim Siiman, Muuga PM loomakasvatusjuht

Konverentsi "Digipööre Eesti maamajanduses" kajastus:

- EPKK konverents Digipööre Eestimaamajanduses <https://epkk.ee/27-09-epkk-konverents-digipööre-estimaamajanduses/>
- Kaugseire on abiks põllumajandustoetuste taotlemisel <https://www.pollumajandus.ee/uudised/2022/10/18/kaugseire-on-abiks-pollumajandustoetuste-taotlemisel>
- Praktik: Digilahenduste edus mängivad suurt rolli oskused ja tugivõrgustik <https://epkk.ee/praktik-digilahenduste-edus-mangivad-suurt-rolli-oskused-ja-tugivorgustik/>

Tagasiside kokkuvõte: Kirjalikku tagasisidet andis 147 osalejast 49. Korralduslikku poolt ja videoülekanne kvaliteeti hindas „väga heaks“ 74,4% ja „heaks“ 25,6% vastajatest (joonis 1). Infopäevade esinejaid ja ettekandeid hindasid vastanud valdavas enamuses „väga heaks“ või „heaks“, mõnel üksikul juhul „rahuldavaks“ või „halvaks“. Kõige kõrgemalt hinnati Ants-Hannes Viira ja Siim Siimanni ettekandeid (joonis). Konverentsil esitletud teabe uudsust hindasid 87% vastanutest hindegas 4 ja 5, 13% vastanutest andsid hindeks 3 (Skaala: 1 – ei saanud uusi teadmisi, 5 – sain palju uusi teadmisi). Saadud info praktilist kasutatavust oma igapäevatoos hindasid 77% vastanutest hindegas 4 ja 5 ning 20% vastanutest andsid hindeks 3 (Skaala 1 – ei ole kasutatavad, 5 – on täielikult kasutatavad).

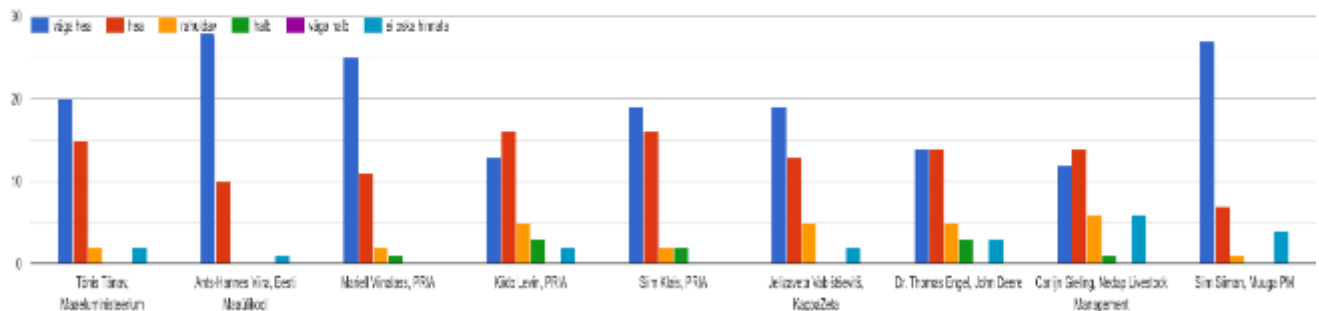
Konverentsi sõnaline tagasiside:

- Jõudu! tuleks jätkata. Võibolla on kasulik isegi pikemalt ette valmistada, et mahukamaid asju tuua.
- Tootetutvustused" omaette sektsiooni. Rohkem selgust, kas on "informeeriv" või "inspireeriv" üritus. Vähem "PRIA"-t, isegi kui see on päriselus möödapääsmatu.

Maamajandus toimib edasi ka ilma bürokraatiata ja edasiviivad lahendused on universaalsed (edukas digilahendus töötab ka väljaspool EU bürokraatiat).

- Väga hästi korraldatud ja huvitav üritus!
- Oli tore ennast arendada, töötan teises valdkonnas, kasvatan sigu!
- 30 min esinejale oli väga hästi jälgitav! Teemad olid huvitavad ja esinejad tublid! Tänan!
- Palun jätkata hübriidvormis üritusi.
- Tänan, väga vajalik ja õpetlik konverents oli!
- Küsimuste/vastuste aeg võiks olla pikem.

Palun hinnake konverentsi lektoreid ja ettekanneid

Hinnang konverentsi „Digipööre Eesti maamajanduses“ lektoritele (n=39)

Osalejate koolitussoovid tulevikuks:

- Droonide võimekus ning kasutamine põllumajanduses;
- Praktilisi uusi digilahendusi, mis on kasutusele võetud;
- Rohkem hands-on lahendusi igapäevaelu probleemide ja lahendustega;
- Digilahenduste internetisõltuvus ja kasutamise võimalikkus. Tundub, et Eesti on hästi kaetud internetiga, kuid tegelikkuses see nii ei ole. Ja kui andmekogumine vajab pidevat netiühendust näiteks, siis jäävad andmed ju lünklikud. Või siis asukohamärgiga pildi tegemine - kas see on ilma internetiühendusest tehtav või tekib asukoht pildile siis, kui telefon jälle levialasse jõuab?
- Rohkem infot sooviks saada kaugseire ja kontrolli osas. Digitaliseerimise protsess peab olema lihtne ja praktiline iga põllumehe jaoks kes täna veel toimetavad. Andmete sisestamist ametnikele pole küll enam vaja;
- Süsiniku jalajälg ja sellega seotud teemad (2);
- Planeeritava digipöörde edaspidine tutvustus;
- Teemad, mis vabastaksid põllumehe paberimajandusest;
- Adrata mullaharimise võimalused ja ohud (P. Viil);
- Saagikaartide andmete töötlemine ja neist töökaartide valmistamine (T. Tõrra);
- Agrorobotika, droonitehnoloogia, taimetuvastus;
- Erinevate liikide sortide seemnekasvatusest;
- Uue eelarveperioodi nõuded laiemalt;
- Aianduse (maasikakasvatuse) erilahendused.

Tulemuslikkuse analüüs: EPKK poolt korraldatavate konverentside vastu on huvi jätkuvalt suur. Paljud kasutasid ka sel korral videoülekanne jälgimise võimalust. Konverents toimus vastavalt planeeritud päevakavale ja täitis oma eesmärgi. Elektroonilisele tagasisideküsimustikele vastas sel korral pea kolmandik osalejatest ja loeme seda heaks tulemuseks. Konverentsi vaheajal ja lõpus tänasid paljud kohaletulnud väga huvitava ja kasuliku konverentsi korraldamise eest

Konverentsil said osalejad kuulata oma ala ekspertide sisukaid ettekandeid, saadi palju uusi teadmisi, mida saab ja või planeeritakse igapäevatoos rakendada, sest ainult digitaliseerimise protsessiga kaasa minnes saab kulusid optimeerida, targalt majandada, ettevõtluse riske hallata ja neid paremini juhtida.

PRIA arendusnõunik Mariell Viinalass digikonverentsil. Foto: EPKK

Digilahenduste veebiloengud

Eesmärk: tutvustada Eestis kasutusolevaid digitaalseid tööriistu järelvaadatavate videotena.

Tegevuste elluviija PMK, avaldamine Maainfo.ee YouTube kanalis

Valminud on 10 veebiloengut:

- [Mulla seisundi jälgimisest anduritega – Paul-Tech](#)
- [Maa-ameti kaardirakendused – veekaitseõuete piirangud](#)
- [Muldade kaardirakendused – PMK](#)
- [Digitaalne taimekasvatuse – Agricon](#)
- [Digitaalne farmihaldus – Cropio](#)
- [Süsiniku mõõtmine – BioCode](#)
- [Digitaalne taimekasvatuse – eAgronom](#)
- [Digitaalne veisekasvatuse – SmartFarm](#)
- [Digitaalne tööde juhtimine – Terake](#)
- [Digilahendus – Vissukese uuendused veiste ravi registreerimisel](#)

Suurem osa veebiloengutest toimus avalike loengutena. Videote suurem avalikustamine toimub pärast piisava koguse sarnaste videote valmimist, et panna kõrvuti samalaadsed teenused võrdluste võimaldamiseks. Viimaste videota vaadatavus esimestega võrreldes kasvanud (detsembri lõpuks vaadati ca 80 korda).

Juhtimise teema tegevused

Infopäevad Inimeste juhtimine

Esimene toimus 17. veebruar 2022 Anijal, korraldajaks PMK

Osalejate arv: osales 14 inimest, registreerunute arv 21 inimest

Sisu /teemad: Liidri olemus, enesejuhtimine, koostöö juhtimine meeskonnas, muutuste juhtimine.

[Kokkuvõtte esitatud I poolaasta aruandes](#)

Teine toimus 12. september 2022 Ravila mõisas Harjumaal, korraldajaks PMK

Osalejate arv: osales 12 inimest, registreerunute arv 18 inimest

Sisu /teemad: Liidri olemus, enesejuhtimine, koostöö juhtimine meeskonnas, muutuste juhtimine.

Teave veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/inimeste-juhtimine-1/>

Lektor: Ivar Raav, Juhtimisjalajalg OÜ

Toimunu kokkuvõte: Osalenud juhtidega arutlesime päevakavas olevate teemade laiendusest juhi enesearengu teemadel. Kõige olulisemat tähelepanu sai grupis korduva vajaduse tulemusena emotsionaalse intelligentsuse, ülespoole (enda juhi) juhtimisega seotud teemad, enesekindluse ning partneritega koostöö juhtimise teemad. Oli näha, et osalejad vajavad iseenda tasakaalustamiseks modereeritud ja toetavat arutelu.

Infopäevad Organisatsiooni juhtimine

Esimene toimus 16.03.2022 veebis, korraldajaks PMK

Osalejate arv: 32 inimest, registreerunute arv 42 inimest

Sisu /teemad: Eri juhtimistasandite ülesanded, meeskonna ja organisatsiooni arenguetapid.

[Kokkuvõtte esitatud I poolaasta aruandes](#)

Teine toimus 7.10.2022 Ravila mõisas Harjumaal, korraldajaks PMK

Osalejate arv: 13 inimest, registreerunute arv 18 inimest

Sisu /teemad: Eri juhtimistasandite ülesanded, meeskonna ja organisatsiooni arenguetapid.

Teave veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/inimeste-juhtimine-2/>

Lektor: Ivar Raav, Juhtimisjalajalg OÜ

Toimunu kokkuvõte: Osalenud juhtidega arutlesime päevakavas olevate teemade raames ning täiendava vajadusena tuli välja tegeleda inimtüüpide ja inimeste teotahte hoidmise teemadega.

Kuna inimestena näeme teistes iseenda peegeldusi, siis võib eeldada, et sarnased küsimused on juhtidel ka enda kohta – kuidas hoida teotahet pidevalt vahetuvates kriisides. Juhid peavad tulevikus olema enam juhtimiseksperdid kui valdkonnaspetsiifika eksperdid ja on meeldiv näha, et osalenud juhid seda vajadust mõistavad. Kuid on selge, et juhtimiseksperdiksaamine eeldab (eriti väikeettevõtte juhtidel) rohkemat teiste juhtidega sotsialiseerumist juhtimise ja enesejuhtimise teemal. Samuti paistis välja huvi ning vajadus arutleda ideede üle, et läbi säärase filosoferimiste olla tulevikukeskkonna kujundajad.

Põllumajandusjuhtide õpiring I

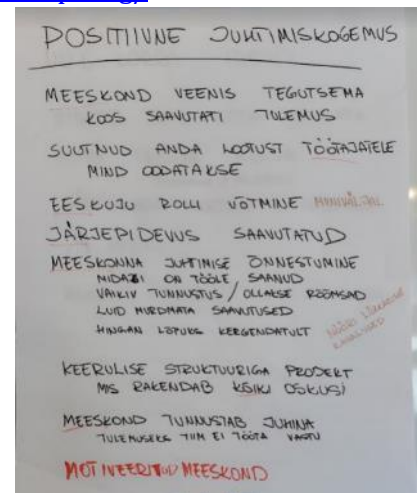
Esimese õpiringi kohtumised: 18.03 Kostiveres, 14.04 Avispeas, 17.06 Põlgastes, 8.07 Mäos
Korraldajaks PMK, õpiringi eestvedajaks Andres Oopkaup, Crocus OÜ

Teave veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/pollumajandusjuhtide-opiring/>

Osalejate arv: 7 inimest + korraldajad, registreerus 8 inimest

Toimumise aeg ja koht: Esimene kogunemine 18. märts 2022
Kostiveres, Harjumaal OÜ Crocus

Arutelu kokkuvõte: Oli esimene õpiringi kokkusaamine, mis algas õpiringi olemuse ja osalejate tutvustusega. Andres Oopkaup tutvustas oma kogemust ettevõtte juhiks jõudmisel ja olemisel. Arutleti teemal: mis on juhi roll (probleemi lahendaja, jälgija, delegerija, vastutuse andja) ning kui palju toetab juhti eelmise ja järgmise põlvkonna olemasolu või sõbrad. Arutleti sõnumite mõistmist („punane auto“), meeskonna ja töötajate motivatsiooni mitmeid aspekte ning kas töötaja lahkumine on indikaator juhi tööle. Päeva lõpus oli võimalik teha ringkäik ettevõtte töökojas.

Toimumise aeg ja koht: Teine kogunemine 14. aprill 2022 Väike-Maarja Lääne-Virumaa

Arutelu kokkuvõte: Teine kokkusaamine toimus Väike-Maarjas ja OÜ Avispeamees /Uuetoa talu maadel. Kokkusaamise alguses tuletati meelde eelmise kohtumist – mis meelde jäi. Tõdeti, et kõik juhid on tegelemas sarnaste teemadega (hakkasaamine endaga, arvestamine isiksustega meeskonnas, ootuste selgitamine. Juhid on tihti oma muredega „üksi“ – kuidas ehitada oma meeskonda, kuidas rööbastest välja saada, eesmärgistamine (mida tahad?), asendamatu inimese sündroom. Oma juhiks saamise ja olemise lugu esitas Jaak Läänemets. Ülimalt meelde jääb läbirääkimine iseendaga: „milline on elu pärast juhitooli“; füüsikast saab lihtsamini aru kui elukogemusest; olen ise nii hea, et raske head töötajat leida; hoiakutest sõltub juhtimise stiil. Päeva lõpus tehti ringkäik ettevõtte teraviljakuivati ümbruses ja lüpsilaudas.

Toimumise aeg ja koht: Kolmas kogunemine 17. juuni 2022 Põlvamaa

Arutelu kokkuvõte: Kolmandal kogunemisel tutvustas oma kogemust juhiks saamisest ja olemisel üks suurematest piimatootmise ettevõtetest, Kaska-Luiga OÜ juht Avo Kruusla. Avo juhtimise õppetunnid algasid lüpsilehmade karja karja hierarhiat jälgides. Kehvade suurfarmi juhtide käitumist jälgides omandati isiklik stiil ja otsekohesus, sõjaväe kogemus andis aluse elu väärtustamisel ning enesekindluse ja võimalustest haaramise julguse. Õpingud Venemaal sisaldasid organisatsioonide juhtimise aluste koolituse („Eesti puudujääk on majandusõpe“). Tähelepanu on töajõu taastootmisel, omade väärtustamisel ja kuulamisel (61-st inimesest mõtlevad 6, teised räägivad, kuidas ei saa). Õnnestumiseks on vaja pidevalt kohal olla, sest tööülesannete mugandamine on näha. Päeva lõpus tehti ringkäik lähedal asuvates tootmisüksustes.

Toimumise aeg ja koht: Neljas kogunemine 8. juuli 2022 Mäos

Arutelu kokkuvõte: Õpiringi viimasele kogunemisele oli kaasatud suhtlemistreener Kristel Jalak. Arutati läbi juhi korraldamise ja eestvedamise rollid, arutati isiklike kogemuste ja eelistuste põhjal, analüüsiti iseennast juhina. Kohtumise lõpuks oli tagasisidering, millel osalejad mõtestasid kokkusaamiste kasulikkust iseenda jaoks ning huvi ka edaspidi kokku saada.

Tulemuslikkuse analüüs: Osalejad kinnitasid vajadust teiste juhtidega kokku saada, oma muresid ja raskuseid teistega jagada. Õpiringi toimimisele aitas kaasa, et enamik osalejaid tundsid teineteist juba varasemalt. Juhendaja ning külustuskohtade avatus oma eluloo koomilistest kohtadest ja takistustest rääkimisel lõi hea aluse ja julguse kaasa rääkimiseks. Viimasel kohtumisel valdavalt kinnitati, et selliseid pikema tsüklilise kohtumisi soovitakse veelgi. Kohtumise arutelud andsid täitjale sisendit programmi jaoks tegevuste valikul ning AKIS kontseptsiooni läbimõtestamisel. Õpiringi juhendaja usaldusväärsus oli oluline sellisel delikaatsel teemal osalejate kogunemiseks.

Põllumajandusjuhtide õpiring II

Teise õpiringi kohtumised: 19.10 Tamsalus, 22. november Roosna-Allikul ja Inglistes, 13.12 Kehtnas, 16.12 Mäos

Korraldajaks PMK, õpiringi eestvedajaks Hanna Tamsalu.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/pollumajandusjuhtide-opiring-2/>

Osalejate arv: keskmiselt 8 inimest + korraldaja, registreerus 12 inimest

Toimumise aeg ja koht: Esimene kogunemine 19. oktoober 2022 Tamsalus, OÜ JK Otsa talu.

Arutelu kokkuvõte: Oli esimene õpiringi kokkusaamine, millel oma kogemust juhiks saamisel ja kasvamisel tutvustas esimese õpiringi osaline Jaanus Kiisk. Suurem osa osalistest olid seotud eelmise juhtide õpiringiga. Jaanuse jaoks oli kohtumine kui oma juhirolli läbimõtlemine ning peegeldus eelmise õpiringi juhtide esitletule. Juhtimise läbivaks mõtteks on oma perekonna arvestamine ja võimaluste ärakasutamiseks, nt lüpsikarja pidamisest ei teatud midagi enne selle suuna võtmist (täna enam tundmatut karja ei võtaks). Inspireeriv on tööde jaotuse organiseeritus (üleplaneerimine pole jätkusuutlik), enese juhtimine ja rahu otsimine. Päeva lõpus tehti ringkäik ettevõtte maal – teraviljakuivati ehituse juures, masinatöökojas ja lüpsilaudas. Tegevuste läbimõtestatus, uuendustevalmidus ja organiseeritus on eeskujuks.

Toimumise aeg ja koht: Teine kogunemine 22. november 2022 Roosna-Allikul (TÜ Talukartul) ja Kalle Hamburgi talu.

Arutelu ülevaade: Kohtumisele liitus uusi osalejaid juhtimise infopäevalt ja koolituselt. Talukartul TÜ algust ja põhimõtteid tutvustasid Gustav Põldmaa ning Kalle Hamburg. Tulundusühistu eelkäijaks oli MTÜ, millel on klubiline tegevus ja jätkuvad sotsiaalsed kokkusaamised („teadlastega suhtlemine on tervisele kasulik“). Tulundusühistu koosseis on väike, kuid ikka tuleb ette raskusi ühise eesmärgi järgimisega – kartulikasvatus on vähenev tegevusala Eestis ja suure impordi surve all, lisaks mõjutavad isevarustatust „potipõllumehed“. Esitlejad tõid välja tootmise ja müügi tegevuste sisemise lahutamise (tootmine suvel, müük jõulude perioodil – puhkust polegi). Päeva lõpus külastati Kalle Hamburgi tootmistalu Inglistes – rakendatakse šoti tehnoloogiat, mis on erinev Eesti traditsioonidest. Kallel on lisaks ettevõttele palju sotsiaalseid rolle kodupiirkonnast kuni Eestimaa Talupidajate Keskliidu nõukoguni.

Toimumise aeg ja koht: Kolmas kogunemine 13. detsember 2022 Kehtna Mõisa OÜs

Arutelu kokkuvõte: Kohtumisel tutvustasid ettevõtte toimimist isa ja poeg – Märt ja Siim Riisenberg. Märt sattus Kehtna sovhoosi insenerina ning arenes ettevõtte direktorini („Insener mõõdab millimeetriga, ehitaja hõlmaga“ – sisse harjunud täpsus). Siim liitus ettevõttesse

põllumajandusliku hariduseta, kuid sportlase eesmärgipärasuse ja enesejuhtimise võimekusega. Kogemusi väga mitmesuguseid suurete võtte lõpetamisest, seakasvatuse näidismajandi lõpetamisest, veisekasvatusest, linnukasvatusest, lihatööstusest, ettevõtte juhtimise üle andmisest pojale, ettevõtete lahutamise vajadusest, kohtulahenditest, keskkonnakoormuse tõendamisest (Tegime ära, kahtlesime palju). Märkimisväärne on töötajate kuulamine, nende usaldamine vastavalt võimekusele. Sotsiaalmeediat kasutatakse nii töötajate leidmiseks, toodete reklaamiks kui ka kogukonnaga suhtlemiseks igapäevaselt. Tegevusi planeeritakse nii ringkäikudel ettevõttes, koosolekutel kui igapäevaste digivahenditega (arutelugrupid, töökava loendid) vastavalt inimeste pädevustele (kuidas mõtted inimeste peast kätte saada). Arendusotsused ja -vajadused on selliselt teada juba aastaid ette, midagi ei lähe meelest. Iga päev peab mõtlema, et rutiini ära ei mattuks.

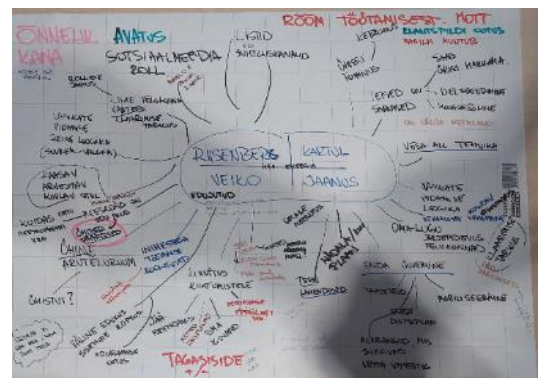

Toimumise aeg ja koht: Neljas kogunemine 16. detsember 2022 Mäos

Arutelu kokkuvõte: Kohtumisele oli kutsutud juhtimiskonsultant Veiko Valkiainen, kes juhtimise väljakutseid tutvustas oma podcastide seeria analüüsina. Osalejad said kuulnud kommenteerida, vaidlustada, läbi arutada. Päeva lõpus toimus ühine arutelu kõigi kohtumistest õpiti peegeldamiseks.

Tulemuslikkuse analüüs:

Põllumajandusettevõtete juhtidel ei ole harjumust või aega arutleda juhtimisvõimekuse üle. Infopäevade-koolituste-õpingide (ettevõtete külastuste) kombinatsioon toob juhte ühte mõtteruumi pikema aja vältel, luues valmisoleku juhtimisest mõtelda, kuulata, rääkida. Juhid „võitlevad“ väga tihti samade küsimustega ning näha oli vajadus tunda, et ollakse samas mõtteruumis. Külastatavate ettevõtete leidmine ei ole lihtne ülesanne, palju sõltub usaldusest kohtumise küsija ja osalejate vastu.

Koolitus: Finantsjuhtimine, inimeste ja organisatsioonide juhtimine

Koolitus toimus kokku kolmel päeval, 20. oktoobril, 8. novembril ja 14. novembril ühise tsükliina, kuid osaleda oli võimalik ka päevadel ükshaaval. Osalejad valisidki vastavalt sobivale päevale, kas osaleti sama pealkirjaga infopäeval (vaata aruandes eespool) või koolitusel.

Esimene koolituspäev „**Organisatsiooni juhtimine**“ toimus 20.10.2022 Ravila mõisas Harjumaal, korraldajaks PMK

Osalejate arv: 10 inimest, registreerunute arv 12 inimest
Teave veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/juhtimine-1/>

Lektor: Ivar Raav, Juhtimisjalajalg OÜ

Sisu /teemad: juhi funktsioonid ja rollid, meeskonna ja organisatsiooni arenguetapid, eesmärgistamise tehnikad.

Toimunu kokkuvõte: Osalenud juhtidega arutlesime päevakavas olevate teemade raames ning täiendava vajadusena tuli osalejate poolt välja huvi ja vajadus osaleda pikemas juhtide

arenguprogrammis või juhtide klubi laadsel sündmusel, mille raames juhtimisteedadesse sama grupiga veelgi sügavamale minna koostöös valdkonna koolitajaga. Juhid peavad tulevikus olema enam juhtimiseksperdid kui valdkonnaspetsiifika eksperdid ja on meeldiv näha, et osalenud juhid seda vajadust mõistavad. Ligi poolte osalejate puhul kostus koolituse lõpuringis, et nad said uut indu ja taipamisi, mida oma organisatsioonis tulemuslikuma organisatsiooni edendamise nimel ette võtta. Lektor soovitas korraldajale luua võimalusi huvilistele pikaajalise juhtide arenguprogrammi näol, kus tegeletakse pikaajaliselt enda juhtimiseksptsuse arendamisega maaelu valdkonna edendamiseks.

Teine koolituspäev „**Inimeste juhtimine**“ toimus 8.11.2022 Ravila mõisas Harjumaal, korraldajaks PMK.

Teave veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/juhtimine-2/>

Osalejate arv: 24 inimest, registreerunute arv 19 inimest. Tsükli korraldatud tegevuse tõttu oli segadusi mõistmisel, kas registreeruti mitmele päevale korraga või vaid ühele.

Lektor: Ivar Raav, Juhtimisjalajälj OÜ

Õppekava kokkuvõte: Liidri olemus iseendana. Isiklik eluratas. Juhi ja liidri mõttemustrid. Juhi aeg inimestele. Osaleja missioon juhina. Emotsioonid, vajadused. Kaasamine, vastutus. Emotsionaalne intelligentsus. Motiveerimine. Suhted. Suhtlemisbarjäärid. Suhtlemisdraamad meeskonnas. Maskid ja inimese kasutamata potentsiaali avamine.

Sisu /teemad: juhi isiklik eluratas, juhi roll inimsuhete juhtimises, osaleja motivatsioon ja missioon juhina, inimeste vajadused, motivaatorid ja demotivaatorid, tööjõu volavus ja tööjõu leidmine, kommunikatsioon juhina, inimeste erinevuste arvestamine ning nende tugevuste leidmine.

Tulemuslikkuse analüüs: Koolitusel osalesid valdavalt tegutsevate põllumajandusettevõtete juhid ja keskastmejuhid, mõnel neist mitu erinevat juhtivat rolli kanda (näiteks eriala esindusorganisatsioonis). Osad osalejad on varasemalt juhtimiskoolitustel osalenud ning kaasaegsemate juhtimispõhimõtetega tuttavad, osadele olid koolitusel käsitletud teemad ja põhimõtted uued ja tekitasid isegi võõristust (kommentaaris stiilis „jah, aga põllumajanduses...“).

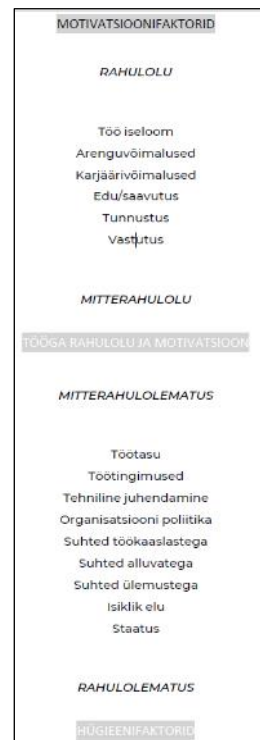
Hinnati isikliku eluratta harjutust, leiti kinnitust senistele teadmistele ja kogemustele, väga oluline oli osalejatele motivatsiooni teema käsitlemine. Elav arutelu tekkis seoses põllumajandusjuhtide oletustega valdkonnas töötavate esmatasandi töötajate isiksuseomaduste, töötajate leidmise, hoidmise ja motiveerimisega.

Vahetu tagasiside ringis tõsteti käsitletud teemadest esile motiveerimist, suhtlemist ja erinevaid suhtlemistehnikaid, usalduse rolli käsitlemist töösuhetes. Osalejad mainisid, et said koolituselt senistele kogemustele ja teadmistele kinnitust, inspiratsiooni ja mõtlemisainet.

Koolitussoovid edasiseks: Lähtudes osalejate reaktsioonidest ja esile kerkinud aruteluteemadest võib eeldada, et põllumajandusjuhid vajavad ka edaspidi juhtimisalaseid koolitusi, sealhulgas selliseid, mis keskenduvad näiteks motiveerimisele, värbamisele ja suhtlemistehnikatele.

Tagasiside koolitajalt: Osalenud juhtidega sai päevakavas käsitletu raames kõige enam fookust inimeste motiveerimine ning eksiarvamus, et juhil on võimalik kuidagi oma inimesi väliselt motiveerida ja pühenduma panna.

Osalejate soov saada toimivad tööriistu inimeste motiveerimiseks jäi kindlasti osade jaoks rahuldamata, kuna sääraseid tööriistu paraku ei ole olemas, mis toimivad kõigile. Koolitusel sai korduvalt rõhutatud, et põhiline „tööriist“ on inimestega suhtlus ja juhi teadmised inimpsühholoogiast. Käsitletud said eri vaatenurki inimese psühholoogiliste mustrite teemal ning oli näha, et mitme juhi jaoks toimus senise mõttelaadi osas murenemine, et tasapisi saaks tulla ka

uut lähenemist tööriistapõhisest juhtimisest inimsuhtluse ja kuulamis põhise suhtlemiseni. Sääraseid psühholoogia baasteadmiste alaseid koolitusi vajab kindlasti Maaelu valdkonna juhtide seltskond, kus esmatasandi töötajate juhtimine vajab täna teistsuguseid juhtimiskäekirju kui 10-30aasta tagused.

Kolmas koolituspäev „**Finantside juhtimine**“ toimus 14.11.2022 Ravila mõisas Harjumaal, korraldajaks PMK

Teave veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/juhtimine-3/>

Osalejate arv: 11 inimest.

Sisu /teemad: finantsjuhtimise põhimõtted, tööriistad jätkusuutliku finantsjuhtimise tagamiseks, praktiline tööriistade rakendamine.

Lektor: Ivar Raav, Juhtimisjalajalg OÜ. Lisalektor Piret Hein, Crocus OÜ.

Toimunu kokkuvõte: Osalenud juhtidega ning praktilist finantside juhtimise kogemust toonud Piret Heinaga OÜ Crocusest arutleti päevakavas olevate teemade raames ning vajaduse üle mõtestada ümber maaelu valdkonnas toimivate äramudelite jätkusuutlikkus (rohepöördega seonduvad väljakutset tootlikkuse osas, toetustest sõltuvus, kohaliku toodangu eelistamine). Finantside planeerimise tähtsuse alahindamist paistis välja ka osalejate arvust. Samas ehk saabki neist huvilistest kujundada nõ kõneisikute seltskonna valdkonnas, kes sääraselt finantside juhtimise vajalikkusele tähelepanu pööravad, et ettevõtjad ei jääks üksi vaid igapäevatoimetuste ja eluspüsümise mõttelaadi, kus tootlikkuse kõrval kasumlikkus ehk jätkusuutlikkus ununema kipub. Lektor tõi välja soovitus korraldajale, luua võimalusi luua osalejatele omavahelist võrgustikku finantsjuhtimise teemadel üksteiselt toe saamiseks. Samuti paistis välja, et kui igaüks tegutseb oma ettevõtmisega, siis puudub ühine ühendav eesmärk (nt Eesti toodangu eelistamisele kaasa aitamine), mis osalejaid üksteisega finantside teemal koostööd tegema kutsuks. Soovitus on jätkata järgmistel koolitustel maaelu valdkonnas praktikute kogemuste jagamisega. Tuua näiteks mitu erinevate ettevõtet (sarnaselt Crocus OÜ-le) oma finantsjuhtimise tehnikaid ja põhimõtteid jagama.

Koolitus Noorte põllumajandusjuhtide väljaõpe

„Liidrite kool“

24-tunnised täienduskoolitused korraldati ühtse tsüklika kahele õppegrupile. Korraldajaks MES koostöös Eestimaa Talupidajate Keskliiduga. Osalejate kodutööd ilmuvad võimalusel meedias arvamusslugudena. Vt <https://www.pikk.ee/polvkondade-vahetus-pollumajanduses-labi-noorte-silmade/>

Noorte põllumajandusjuhtide väljaõpe „Liidrite kool“ õppegrupp I

Koolitus toimus perioodil 8.-29. november ja 01.-07. detsember 2022. a 2022.a, koolitustsüklikena. Kõik koolituspäevad viidi läbi kontaktisena Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis. Täienduskoolituse grupi moodustamise põhimõtteks oli kaasata koolitusele maksimaalselt 10

osalejat, et pakkuda koolitusel osalejatele väga sisulist, praktilist ja personaalselt koolitust, et paremini saavutada täienduskoolituse eesmärki.

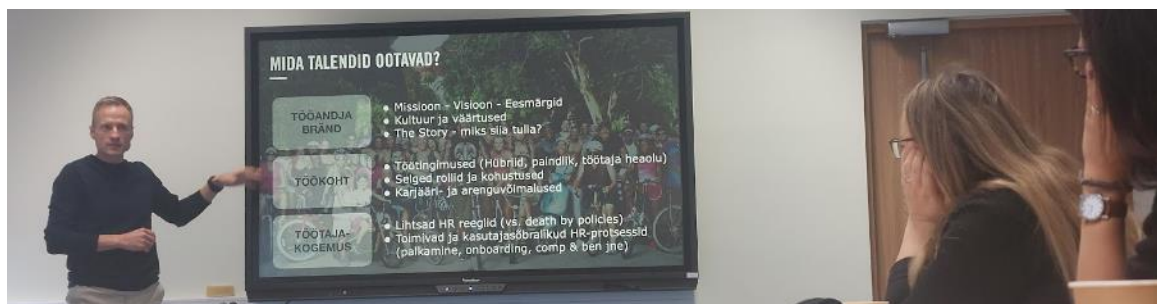
Ürituse info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/liidrite-kool-jatkuope/2022-12-01/> Ja <https://www.pikk.ee/sundmus/liidrite-kool-2/2022-11-08/>

Osalejate arv: 12 inimest ühes ja 11 inimest teises grupis.

Eesmärk: Koolituse eesmärk oli anda sisuline ja praktiline täiendõpe juba juhina töötavatele noortele. Koolitusel osales lisaks põllumajandusettevõtete juhtidele ka sektori MTÜ-de esindajaid.

Sisu /teemad: “Liidrite kool” kõikides loengutes oli fookus praktikatele, mida õppijad saavad oma igapäevatoos kasutada.

Võrgustikke käsitlevas osas said õppijad ülevaate võrgustike eesmärkidest. Õppijatelt tuli positiivset tagasisidet koolituse läbiviimise meetodile, mille raames oli võimalik väga palju jagada kaasõppijatega mõtteid ja läbi viia arutelusid, mis aitasid saavutada koolituse eesmärki ehk mõista võrgustike olemust, eesmärki ja loomise protsesse. Innovatsiooni ja muutuste juhtimise loengu raames andis lektor õppijatele põhjaliku ülevaate digitaalsetel platvormidel olevatest tööriistadest, millega erinevaid turutrende analüüsida. Mälutreening oli õppekavasse lisatud toetava õppena ja see tõi koolituskavasse mitmekesisust. Lisaks oli õppekavasse lisatud juhtimise kogemusõpe, kus 20-aastase töö- ja juhtimiskogemusega globaalses spordibrändis Nike, jagas oma kogemusi Kristjan Luha.

Meediakoolituse raames said õppijad ise kirjutada koolitusel pressiteate ning koduse ülesandena arvamust. Oma arvamuse kirjalik esitamine on oluline oskus just esindusorganisatsioonide esindajatele, et kujundada noortest juhtidest arvamusiidrid. See on ka põhjus miks arvamust kirjutamine on osa liidrite kooli õppes ja seda ka jääb. Lisaks toimus II mooduli raames võrgustike arendamise II loengu osa ning oma juhtimiskogemust tutvustas tulevastele liidritele Maaelu Edendamise SA juht Meelis Annus.

Õppekava elluviimisel olid siiski ka mõned väljakutsed, mis olid tingitud lühikese ja intensiivne koolituskava rakendamisest. Tulevikus peaks kaaluma koolituse läbiviimiseks lisaks kontaktõppele ka teisi viise - veebiteel osalemise võimaldamine, videoloengud, iseseisev töö ja meeskonnatöö.

Noorte põllumajandusjuhtide väljaõpe “Liidrite kool” õppegrupp II

Koolitus toimus kahe mooduline perioodil 2.-17. november 2022.a ja 23.-29. november 2022.a. Kõik koolituspäevad viidi läbi kontaktisena Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis. Täiendkoolitusele registreeris kokku 19 osalejat.

Osalejate arv: 16 inimest ühes ja 15 inimest teises grupis

Eesmärk: Koolituse eesmärk oli anda sisuline ja praktiline täiendõpe juba juhina töötavatele noortele. Koolitusel osales lisaks põllumajandusettevõtete juhtidele ka sektori MTÜ-de esindajaid.

Ürituse info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/liidrite-kool-2/2022-11-02/> ja <https://www.pikk.ee/sundmus/liidrite-kool-2/2022-11-23/>

Sisu /teemad: “Liidrite kool” kõikides loengutes oli fookus praktikatele, mida õppijad saavad oma igapäevatoos kasutada.

Võrgustikke käsitlevas loengus said õppijad ülevaate võrgustike eesmärkidest. Õppijatelt tuli väga palju positiivset tagasisidet koolituse läbiviimise meetodile, mille raames oli võimalik väga palju jagada kaasõppijatega mõtteid ja läbi viia arutelusid, mis aitasid saavutada koolituse eesmärki ehk mõista võrgustike olemust, eesmärki ja loomise protsesse. Meediakoolituse raames said õppijad ise kirjutada koolitusel pressiteate ning koduse ülesandena arvamust. Oma arvamuse kirjalik esitamine on oluline oskus just esindusorganisatsioonide esindajatele, et kujundada noortest juhtidest arvamusiidrid. See on ka põhjus miks arvamust kirjutamine on osa liidrite kooli õppes ja seda ka jääb. Mälutreening oli õppekavasse lisatud toetava õppena ja see tõi koolituskavasse mitmekesisust.

Näiteks innovatsiooni ja muutuste juhtimise loengu raames andis lektor õppijatele põhjaliku ülevaate digitaalsetel platvormidel olevatest tööriistadest, millega erinevaid turutrende analüüsida. Rahvusvaheliste organisatsioonid ja nende mõju riigile loengu eesmärk oli saada suuremat pilti rahvusvahelistest organisatsioonidest ning kuidas need mõjutavad meid siin väikeses Eestis. Kuigi loengu sisu oli väga informatiivne ja kohati teoreetiline, siis lektor suutis väga värvikate näidetega seda teemat illustreerida. See aitas teemat paremini mõista.

Õppekava elluviimisel olid siiski ka mõned väljakutsed, mis olid tingitud lühikese ja intensiivne koolituskava rakendamisest. Tulevikus peaks kaaluma koolituse läbiviimiseks lisaks kontaktõppele ka teisi viise - veebiteel osalemise võimaldamine, videoloengud, iseseisev töö ja meeskonnatöö.

Üldiselt oli osalejate tagasiside koolitusele hea ja leitakse, et koolituskava on sisukas teoorias, kuid samas ka praktiline, mis toetab neid nende igapäevatoos. Kiideti formaati, kus samast teemast huvitatud kohtusid mitmel korral ja õpiti tundma üksteise tegevusalasid ning omadusi. Lisaks sooviti rohkem grupiga sotsiaalse suhtlemise/võrgustamise võimalust.

Infopäev tööohutusest ja tervishoiust

Infopäev „Ergonoomika, tööohutus ja tervishoid“, välja kuulutatud pealkirjaga „Tööohutus ja tervishoid põllumajanduses koos praktilise ettevõtte külastusega toimus Läänemaal, Üdrumal 23. augustil. (Algselt 14. juuniks kavandatud infopäev lükati edasi vähese registreerumise tõttu).

Korraldaja PMK koostöös konsulent Vaike Nõu'ga.

Info veebil: <https://www.pikk.ee/sundmus/toohutus-pollumajanduses-2/>

Osalejad: 12 inimest, piirkonna ettevõtjad, PMK töötajad

Teemad: Tööohutuse ja tervishoiu alused, riskianalüüsi komponendid. Kuidas on korraldada töötajate juhendamine, kuidas see on dokumenteerida. Ettevõttes sai näha, kuidas on tagatud töötajate ohutus töökojas, masinatega ja kemikaalidega (taimekaitsevahendid) töötamisel, töötajate olmetingimused, millised on vajalikud ohutusmärgid ja isikukaitsevahendid.

Tulemuslikkus: Päeva jooksul jagasid osalejad oma kogemusi tööõnnetustega, küsisid palju praktilise juhendajate korraldamise ja dokumenteerimise kohta. Kindlasti jäi kõigile meelde näide redeli ohutusjuhendi vajalikkuse kohta. Tagasisideringis nimetasid osalejad, et teema on küll oluline, aga tihti jäetud tähelepanuta ning kodu lähedal toimuv meelitas kohale tulema.

Teabeseeria: taskuhäälingud, artiklid

Maamajandusega alustamine: võimalused ja väljakutsed.

Valminud 12 taskuhäälingut ning 12 häälingu teemalist artiklit.

Tegevuse korraldaja konsortsiumis PMK, elluviija Kajakool OÜ

Eesmärk: kirjeldada maattevõtlusega alustajatele tegevusega kaasnevat võimalusi, aga ka ohte kogemuslugude kaudu. Igas saates/artiklis käsitletakse erinevat tootmissuunda, millega maattevõtlusega alustaja saaks end kurssi viia.

Taskuhäälingud veebis <https://teabesalv.pikk.ee/digiakadeemia/taskuhaalingud/>
Kõiki artikleid on korraga vaadata: <https://www.pikk.ee/kuula-taskuhaalinguid-2/>

- Mesindus: Taavi Tull, Kumalane OÜ kogemuslugu
- Piimalehma kasvatus: Palmi farmi renoveerinud Karoliina Posti ja Janno Liiva kogemuslugu
- Kitsekasvatus: Andri-Peedo talu peremehe Kermo Rannamäe kogemuslugu
- Kartulikasvatus: Leesi Mahe peremehe Alo Abiline kogemuslugu
- Ravim-, lõhna- ja maitsetaimede kasvatus: Tamme talu Heli Viedehofi kogemuslugu
- Teraviljakasvatus: Varisoo talu Ragnar Viikoja kogemuslugu
- Marjakasvatus: Joosepi talu Ranet Roositalu kogemuslugu
- Hobusekasvataja Joosep Tikk kogemuslugu
- Lihaveisekasvatus: Luigeveski Agro omaniku Kerli Atsi kogemuslugu
- Kanakasvatus: Äntu mõisa omaniku Lauri Bobrovski kogemuslugu
- Lambakasvatus: Iisaka talu peremehe Priidu Veersalu kogemuslugu

Elluviimise suureks väljakutseks oli häälingu tunnusmuusika autoriõiguste saamine. Maamajanduse alustamise võimaluste ja väljakutsete taskuhäälingud ning artiklid on asjakohased eriti noore põllumajandustootja karjääriga alustajatele. Valminud 12 häälingud/artiklit ei kata veel piisavalt tegevusvaldkondi ning 2023. aasta tellimuses on täiendavad tegevused.

Teabematerjalid

Artiklid ajakirjas "Põllumehe Teataja"

Põllumehe Teataja on põllumajandusvaldkonna erialaliitude Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja ja Eestimaa Talupidajate Keskliidu ametlik häälekandja. Ajakirja loomisse on kaasatud ka Keskühistu Eramets. Ühend PIP projekti raames korraldab koostööd ajakirjaga Põllumehe Teataja (OÜ Meediapilt) EPKK.

Põllumehe Teataja ilmub 6 korda aastas, Ühend PIPi raames avaldatakse 2022. aastal ajakirja erinevates numbrites 5 artiklit. Ajakirja trükiarv on 3000, messide ja muude sündmuste ajal tunduvalt suurem.

Integreeritud taimekaitse – oluline tööriist keskkonna ja elurikkuse hoidmisel [märts 2022](#) – [integreeritud taimekaitse](#)

Antibiootikumide vastutustundlik kasutamine tagab nende toimivuse tulevikus [aprill 2022](#) – [antibiootikumide kasutamine](#)

Meelespea taimekaitsevahendi kasutamisel põllumajanduses <https://meediapilt.ee/pollumehe-teataja-juuli-2022/>

Seakasvatustes sabade lõikamisest loobumine nõuab kompleksset lähenemist <https://meediapilt.ee/pollumehe-teataja-september-2022/>

Eesti toidu innovatsioon

<https://meediapilt.ee/pollumehe-teataja-oktoober-2022/>

„Põllumehe Teataja“ veebi sisu ei ole tasuline: kõik lood on vabalt loetavad. Vt <https://meediapilt.ee/pollumeheteataja/>

Ajakirja ilmudes jagatakse uudiskirja läbi liitude ja Meediapildi toimetuse kontaktivõrgustike, kokku ca 1600 kontakti. Lisaks levitatakse uudiseid FB ja Twitteri lehekülgedel – neid jagavad nii põllumajandusliidud kui PRIA, kes lisab Põllumehe Teataja kohta info ka oma igakuisesse uudiskirja (ca 9700 kontakti).

Klientidelt saadud tagasiside põhjal kasutatakse ajakirja Põllumehe Teataja väga palju uute nõuete ja uudiste kohta info saamiseks. Artiklid on klientide sõnul alati professionaalse sisuga ja nendele tööks väga vajaliku infoga. Ajakiri olevat parim viis jõudmaks ka oma toodete ja teenuste pakkumistega teiste põllumajandusettevõtteni, sest ajakiri ei lähe "letimüüki", vaid jõuab 100% õige sihtgrupini.

Iganädalane uudiskiri „EPKK nädala kokkuvõte“

Programmi raames ilmub Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja nädala kokkuvõte. Perioodil 01. jaanuar – 30. juuni 2022 ilmus 26 nädalat kokkuvõtvat infokirja ja Perioodil 01. juuli – 31. detsember 2022 ilmus 26 nädalat kokkuvõtvat infokirja. Infokirjas on rubriigid koda, põllumajandus, keskkond, toit, metsandus, räägi kaasa - uued õigusaktid, koja konverentsid ja infopäevad, teadus, muu. Kajastatakse ka päevakajalist infot põllumajanduse, toidutootmise ja metsanduse kohta ning avaldatakse EPKK gruppide ja toimkondade koosolekute kokkuvõtteid. Infokirja lõppu on lisatud lingid, mis viitavad koostööpartnerite poolt korraldatavatele koolitustele.

Infokiri jõuab iganädalaselt EPKK otseliikmeteni, keda on tänaseks 125, EPKK teadusnõukoja liikmeteni ning projektijuhi e-posti. EPKK on nii otseliikmete kui liikmesorganisatsioonide kaudu põllumajandus- ja maamajandusettevõtete katusorganisatsioon, kuhu kuulub kokku üle 5700 liikme.

Nädala kokkuvõtted veebilehel <https://epkk.ee/vaata-koiki-2022-aasta-nadala-kokkuvotteid/>

Infoleht Tark Talu

Infolehe/ajakirja Tark Talu number 2.
Väljaandja Eestimaa Talupidajate Keskkliit.

Veebis leitav: ajakirja tutvustav postitus

<https://www.pikk.ee/tark-talu2/> ja üldises nimekirjas:

<https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>

- Kalle Hamburg: anonüümse importtoidu aeg saab läbi
- Milliseid muudatusi toob 2023. aasta otsetoetustele?
- Oidrema-moodi talupidamine
- Õppereis Soome: tervete ja tugevate vasikate kasvatamine piimafarmides
- Mida peab teadma lamba- ja veiseliha turustamisest?
- Tanel Tang ühendas digi- ja päris kanad
- Kuuse kooreürask teeb Eesti metsadele kurja
- Keskkonnaagentuuri kokkuvõttest „Ulukiasurkondade seisund ja küttemissoovitus 2022“ saab ülevaate aastate jooksul toimunud muutustest
- Suhtlustõkked töös meeskonnaga

Temaatiline infokiri koostati mahuga 24 lk, trükiti tiraažiga 1000 eksemplari, jaotati vastavalt jaotuskavale ja saadeti 2023. aasta alguses ETKL liikmetele postiga (saatmise kulud tasuti väljaspool ÜhendPIPi eelarvet).

Maamajanduse arvestused väiketootjale.

Teabematerjal Maamajanduse arvestused väiketootjale on täiendus kavandatud varasemale teabematerjalile „Alustava põllumajandustootja ABC“.

Väljaandja Põllumajandusuuringute Keskus (maamajanduse analüüsi osakond, Marju Aamisepp).

ISBN 978-9916-9802-1-7

Materjali avaldamisest koostati [artikkel](#) ja see on leitav veebis:

<https://teabesalv.pikk.ee/maaettevotlus/finantsmajandus/>, lisaks

Väljaanne annab ülevaate, millised on enamlevinud ettevõtlusvormid Eestis ja millest juhendada, kui tuleb nende vahel valida. Ettevõtlusega alustades on vaja selgeks teha, mida kujutab endast majandusarvestus. Majandusarvestus peab olema sisse seatud vastavuses ettevõtte suuruse ja tegevusvaldkonnaga. Mikro- ja väikeettevõtjatele on tehtud teatud lihtsustusi võrreldes keskmise suurusega ja suureettevõtjatega.

Teabesalv

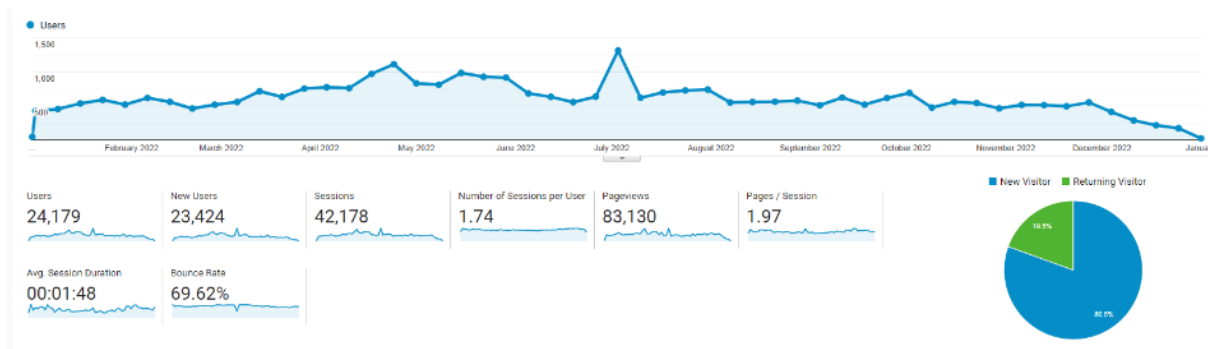
Veebilehe www.pikk.ee domeeni omanik on Maaelu Edendamise Sihtasutus, riigihanke täitmisel tegeleb veebilehe kujundamisega teabesalveks enamasti PMK/METK. Teabesalve pideva haldamisega tegelevad neli töötajat (osalise töökoormusega) ja veebi jaoks sisumaterjale andsid ühistäitjatest EPKK, ETKI, MES, EMÜ. Teabesalve haldamise raames täiendatakse veebilehte www.toiduteave.ee Eesti Toiduainetööstuse Liidu poolt.

Haldamise ülesanne tähendab nii sündmuste, ettekannete kui ka materjalide sisestamist, olemasoleva materjali ümberkujundamist ning uute tekstide loomist. Veebilehe IT poolt toetab Ogalik OÜ, MES tellimusel.

Suurimad muutused 2022. aastal on olnud kujunduse ja kasutajasõbralikkuse seisukohast. Teemaatilise teabe ajakohastamiseks loodi eraldi alamdomeen <https://teabesalv.pikk.ee/>, mis võimaldab teabe esitamist oluliselt kasutajasõbralikumalt ning mugavamalt.

Veebilehe haldamine numbrites

Perioodil 1 jaanuar kuni 31 detsember 2022: toimus 83 130 sessiooni 24 179 külastaja poolt. Keskmine lehel oldud aeg (sessiooni pikkus) oli 1,48 minutit. Külastajatest 69,6% vaatasid ainult seda lehte, kus nad maandusid ja läksid siis ära (*bounce rate*). Keskmiselt vaadati sessiooni jooksul 1,97 lehte.

Veebilehe www.pikk.ee kasutajate statistika perioodil 1.jaanuar kuni 31. detsember 2022.

Populaarsemad lehed olid aasta lõikes:

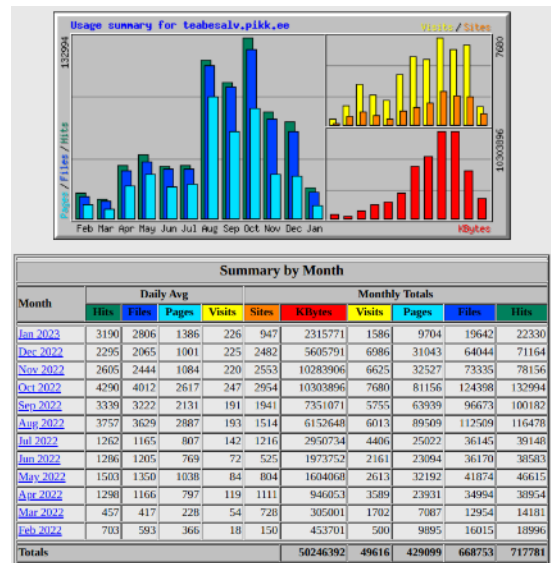
1. Pikk.ee (avaleht)
2. /sundmused/
3. /nouandeteenistus/konsulendid/leia-konsulent/
4. /noorte-infopaevad-2022/
5. /valdkonnad/aiandus/koogiviljandus/kartul/kartulisordid/
6. /valdkonnad/taimekasvatus/teraviljakasvatus/kasvufaasid/
7. /valdkonnad/loomakasvatus/linnukasvatus/toud/kanatoud/

Populaarsed lehed 1.09 kuni 31.12.2023 (valdkondade teemalehtede asukoht muutus):

1. Pikk.ee (avaleht)
2. /sundmused/
3. /sundmused/summary/page/2/ (kalendris olevate sündmuste koondvaade)
4. /uudised/

5. /sündmus/infopaev-uupe perioodi-otse-ja-investeeringutoetused/
6. /nouandeteenistus/
7. /nouandeteenistus/konsulendid/leia-konsulent/

Valdkondliku teabe ehk teemalehtede haldamiseks loodud alamdomeeni teabesalv.pikk.ee kasutamise statistika on näha kõrval oleval joonisel serveriteenuse pakkuja andmete alusel. Alamdomeen loodi veebruaris ning avaldati avalikkuse jaoks augustis. Veebi teabesalve osale lisati Analytics-rakendus detsembris 2022.

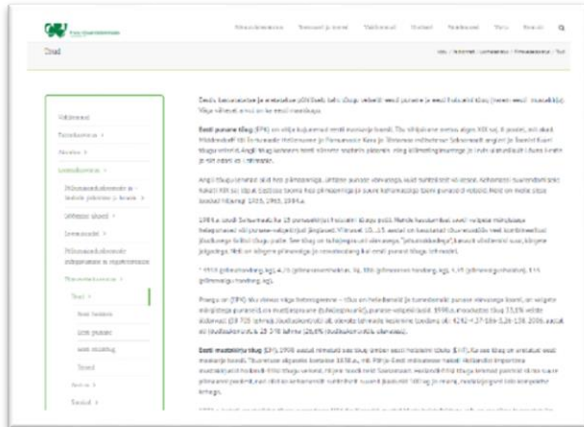
Veebi/ teabesalve tööde loetelu

Teabesalve haldamise raames on tehtud järgmist:

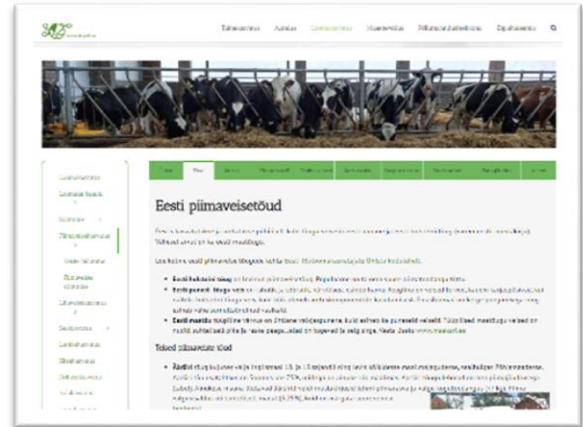
- Veebi toimetamine ehk lehtede, postituste ja sündmuste pidev toimetamine, loomine, märksõnastamine, linkide uuendamine;
- **ÜhendPIP** raames tellitud tegevustest tulenevalt pidev ajakohastamine: tegevuste loetelude uuendamine, teabematerjalide ja ettekannete avaldamine, sündmuste sisestamine kalendrisse ja tegevuskavasse, jmt;
- Veebilehe **sisuhaldamise platvormi** pidev uuendamine. Veebilehele uue haldaja hankimine koostöös MESiga, haldajale tööülesannete jaotamine (kasutusele võetud töökeskkond JIRA). Kasutusel olnud tarkvara versioon oli nii aegunud, et uuendamiseks tuli kogu veebilehe sisust teha tagavarakoopia ning senisega sarnase kasutuskogemuse taastamiseks tegeleda hulgaliselt vigade parandamisega. Uute pistikprogrammide katsetamine, uudiskirjade saatmise lahenduste otsimine, sarnaste postituste ja filtreeritavate andmetabelite rakendamine. CACHE pidevate murede lahendamine. Mitmed senised WP kalendri-lahendused ei tööta enam ja alternatiivseid ei pakuta (kuvamisviis). Aliase <https://teabesalv.pikk.ee/> rakendamine. Kogu pikk.ee lehtede materjal toimetati üle lähtuvalt uuenenud tarkvarast ning kujundati uutel alustel, kujunduse katsetamiseks kasutati tarkvara FIGMA.
- **Sisestati uudiseid, loodi eraldi uusi artikleid ja teema- või alamlehti;**
  - o Uute postituste koostamine (asjakohaste materjalide refereerimine, osaletud sündmuste ülevaadete koostamine vmt). Veebilehel on 15 toimetamise õigusega kasutajat, kelle sisestatud teavet on vaja kontrollida, kujundada ja märksõnastada;
  - o Ürituste lisamine ja muutmine. Korraldatavate sündmuste/ürituste info koondamine, linkide- piltide-koolitusmaterjalide lisamine, registreerimise ankeedi koostamine. Info muutumisel vajaliku teabe ajakohastamine (sündmuse ära jäämine, asukoha muutus jne).
  - o Teemalehtede sisuloome (lehtede lisamine/muutmine), pikk.ee veebilehelt vajaliku ja asjakohase sisu üle tõstmine. Olemasoleva info üle vaatamine/ajakohastamine ning selle ümber kujundamine.
  - o Veebi haldamise raames on tellitud mitmetelt erialaekspertidelt uusi sisutekste või varasemate tekstide ülevaatamist. Läbirääkimised ekspertidega valdkonnateabe uuendamiseks, pisihangete koostamine, ootuste selgitamine. Ekspertide leidmine on olnud vaevarikas, ka läbirääkimiste järgselt venib materjali üle andmine.
  - o Materjalide uuendamine toimub uuel aliasel <https://teabesalv.pikk.ee/>, mis võimaldab kasutajasõbralike lahenduste loomist ja testimist. Suve jooksul tõsteti kogu valdkondlik teave uude kujundusse ning juulis suleti järjest pikk.ee põhilehel olev valdkonnateabe sektsioon. Huvilised suunatakse sujuvalt uuendatud teabe juurde. Tekstide kujundus

- uuendati augustiks, sisu täiendamine on pidev ülesanne. Veebile www.pikk.ee jäi kalender, uudised ja nõuandeteenistuse teave, kontaktid.
- Haldamise raames on tulnud uuendada valdkondliku teemalehe kujundus, sisu ja lingid. Vajaliku teema puudumisel tuli hakata koondama infot. Spetsialistide soov tekste üle vaadata või parandada on vähene ning veenmine ei ole tihti edukas.
  - Kohandati struktuuri ja kujundusmalle, uuendatud on veebilehe **väljanägemine**. Kogu pikk.ee lehtede materjal toimetati üle lähtuvalt uuenenud tarkvarast ning kujundati uutal alustel, kujunduse katsetamiseks kasutati tarkvara FIGMA.
    - Veebil www.pikk.ee on kasutusel nn tab-lahendus, mis vähendas vasakmenüüs sisukorra pikkust märgatavalt.
    - Meediateegi täiendamine, originaalse infograafika ja illustreeriva materjali lisamine veebile.
    - Sisule vastava ning Eestit iseloomustava ja ajakohase pildimaterjali saamiseks oleme ostnud ja tellinud fotosid fotograaf Janek Laanemäelt.
  - Veebihaldamise kaastäitjate **pidev juhendamine ja parandamine**. Juhendmaterjalide täiendamine.
    - Postituste parandamine. Postituste lisamisel unustavad autorid aeg-ajalt jälgida postitamise nõudeid - kuidas, mis moodi ja kuhu midagi vaja lisada või kirjutada (kategooriad, sildid, kirjeldused, SEO jne). Postituste parandamisel tuleb kõik väiksemad ja suuremad sammud "läbi käia" ning puuduolevad või vääralt sisestatud osad parandada. Kalendriaastas avaldati 245 uudist, st keskmiselt 20 uudist kuus. Veebilehel on 17 uudiste lisamise ja toimetamise õigusega kasutajat, kelle sisestatud teavet on vaja kontrollida, kujundada ja märksõnastada SEO jaoks.
    - Avaldati või kontrolliti ja täiendati infot sündmuste kohta. Sündmuste sisestamise õigusega kasutajate (36) teavituste toimetamine (märksõnad, lingid, veateated). Veebilehe kaudu registreerunute andmete jälgimine, teabe puhastamine.
    - Katkiste linkide parandamine (lingi mittetöötamisest annab märku IT-lahendus). Linkide mitte-töötamisel tuleb kontrollida, kas link on aegunud või kustunud ning vajadusel uuendada. Lingi parandamisel tuleb leida vastava sisuga sama link ning kontrollida lingi vastavust vanaga ja selgitada miks ei tööta.
    - Veebile sisestatud sündmuste ja uudiste kohta automaatsete infokirjade rakenduse lahendus on leitud (Mailerlite ja selle ümberkodeerimine), kuid veebi kasutamine mitmete organisatsioonide töötajate poolt on loonud keerulise GDPR olukorra, millele lahendust pole saanud mitmete kuude jooksul.

Suurimad muutused 2022. aastal on olnud kujunduse ja kasutajasõbralikkuse seisukohast. Valdkondade teemalehed viidi üle uuele aliaasele. Teemalehtede üleviimisel paranes märgatavalt teabe loetavus ning leitavus tänu uuendatud kujundusele. Veebikujunduste võrdlus (vasakul varasem ja paremal uuendatu):

Valdkonnateabe varasem kujundus

Teabesalve uus kujundus

Pikk.ee põhilehele jäi teave uudiste ja sündmustega, samuti nõuandeteenistuse ning teadmussiirde programmide teave. Rakendusuuringute teave viidi loeteludest üle filtreeritava tabelisse.

Kuigi teemalehede üleviimise käigus ei saanud kõik tekstid ekspertide poolt uute andmetega uuendatud, on silmnähtavalt vananenud teave arhiveeritud. Põhjalikult jõuti uuendada teemalehed Töotervishoid ja tööohutus ning Rohumaaviljelus, ülejäänud materjalidega töö veel pooleli. Ülevaate annab tabel 3.2:

Tabel 2.2. Domeeni teabesalv.pikk.ee uuendamise seis.

Valdkond	Hinnang teabe asjakohasusele
Taimekasvatus	Enamik teavet on asjakohane (taimekasvatuse põhialused ei muutu ajas), aga vajab uuendamist linkide ja seostega ekspertide poolt. Rohumaaviljeluse osa on uuendatud. Ekspert jätkab teraviljade valdkonnaga.
Loomakasvatus	Enamik teavet on aastast 2014 ning vajab uuendamist värskete seostega erinevate ekspertide poolt. Uuendamine hädavajalik nt sea-, kala- ja linnukasvatuse osas.
Aiandus	Uuendatud on viinamarjakasvatus. Kajastamata kultuure on palju, ekspert jätkab materjalide esitamist ka 2023. Taimekaitse osas
Põllumajanduskeskkond	Suures osas asja- ja ajakohane, mõned osad vajavad täiendamist. Lisada tuleb erinevate keskkonnaraportite viiteid. Loodud biomajanduse teemaleht. Nõuetele vastavuse osa uuendatud 2022. aasta nõuetele vastavaks
Maaettevõtlus	Uuendatud on toidutootmise ning töotervishoiu- ja ohutuse teemalehed. Sisulehed osad on liiga vähese infoga, puudub turunduse teave. Avaldatud asjakohaste Euroopa projektide andmestik
Digiakadeemia	Loodud uued teemalehed kalkulaatorite, kaardirakenduste ja taskuhäälingute jaoks. Teemaatiliste videote loetelud vajavad pidevat täiendamist.

Vastavalt PRIA ja Maaeluministeriumi vahelisele nõuandeteenustega seotud riigihanketele on veebilehele mitmeid nõudeid, sh tuleb veebil säilitada kõik olemasolev valdkondlik teave. Suure hulga arhiveeritud teave säilitamine veebil aeglustab veebil liikumise (lehtede laadimise) kiirust.

Teabesalv.pikk.ee ja pikk.ee leitavus otsingumootoriga

Selleks, et teabesalve sisu oleks interneti otsinguga leitav, tegeletakse pidevalt teabesalv.pikk.ee veebilehe optimeerimisega. Veebilehe optimeerimine tähendab lehtedele ja postitustele strateegilise info lisamist. Selliseks infoks on sisuga seotud korrektne infograafika, märksõnad, pealkirjad, sisu kokkuvõtted jmt.

Suve jooksul tõsteti kogu valdkondlik teave uude kujundusse ning juulis suleti järjest pikk.ee põhilehel olev sektsioon valdkonnateave. Alates sellest on suunatud inimesed sujuvalt valdkondliku infot otsima uuele aliasel <https://teabesalv.pikk.ee/>. Valdkondlik teave antakse teabesalv.pikk.ee lehel edasi kasutajasõbralike lahendustega, mida pidevalt uuendatakse ning täiustatakse.

Veebilehe optimeerimiseks on tehtud märksõnade analüüs, et leida märksõnu, mille kaudu sihtrühm teavet otsib. Vastavaid märksõnu kasutatakse veebilehtedel tekstide, postituste ja sündmuste kirjutamisel. Märksõnade analüüs on osaliselt läbiviidud, kuid vajab veel täpsemat ning põhjalikumat implementeerimist. Märksõnade leidmisel on abiks *Google Search Console*, mille abiga saab teada, milliste märksõnadega tuleb veebileht otsingutes esile ning kui palju veebile klikitakse. Nende andmete põhjal saab kontrollida, kas lisatud märksõnad on toonud veebile rohkem külastajaid või mitte.

<p>Näiteid märksõnadest, millega veebilehed kõige enam otsingutulemustes ilmuvad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seakasvatus • Kaasnevad ohutegurid • Töökeskkonnaohutegurid • Pikk • Heintaim • Koormustegurid • Töölaad • Väetamise ABC • Broileri kasvatus • Kõrreline heintaim 	<p>10 kõige enam otsitud märksõna, millega pikk.ee veebilehele jõutakse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pikk • Pikk.ee • Rups • Esg tähendus • Teraviljafoorum 2022 • Teraviljafoorum • Akis • Kartuli kasvatamine • Tööstuslik kanep • Vaarika sordid
--	--

Kavandatud tegevused teabesalve haldamisel järgmisel aruandeperioodil

Teabesalve haldamine jätkub aastal 2023 METK juhtimisel ja partnerite koostöös. Ülesanded on jaotatud järgmiselt:

- MES: domeeni ja administreerimise õiguste haldamine;
- METK: peamine veebi uuendamine, teabe tellimine ja sisestamine, autorite juhendamine
- Kõik partnerid: oma valdkonna sündmuste (ja ettekannete) avaldamine
- Teemaatiliste artiklite koostamine ja sisestamine: ETKI, EPKK, EMU (ühistegevuse teemad);
- Toiduliit www.toiduteave.ee haldamine (ülevaade tehtust ja kavandatust on esitatud ÜhendPIPi aruande Toiduohutuse teemavaldkonna aruande osas).

Jätkuvad haldamistegevused 2023. aasta esimese poolaasta jooksul:

- uudiste ja sündmuste postitamine, materjalide ja piltide sisestamine, kujunduste ajakohastamine;
- laekuva erialase teabe sisestamine ja teemalehtede ajakohastamine aliasel <https://teabesalv.pikk.ee/>;
- veebi põhilehel oleva teabe arhiveerimine selliselt, et suurendada laadimise kiirust;
- koostöö veebi IT haldajaga (sh platvormi pidev uuendamine), automaatsete uudiskirjade lahenduse otsimine (juhul kui saab lahendatud isikuandmete haldamise mure);
- ettevalmistused sündmuste kalendrisse lingitud ettekannete märksõnastamiseks;
- sündmuste kalendri kuu-vaate kuvamise võimaluse otsimine (kuu-vaade koos sündmuste pealkirjadega, võimalusel erinevate värvidega sisu alusel);
- veebi võimaluste täiendamine (2023. aasta jooksul) selliselt, et www.toiduteave.ee veebi sisu koos samaväärsete või paremate funktsionaalsustega on teabesalves esitatud.

Järgmise perioodi tegevused

Programm plaanikohane kestus oli kavandatud kuni 30. juunini 2023 ning valdkonna tegevused kavandati juhtkogu istungil 11. novembril 2022 just sellise kestusega. Tegevuste nimekiri on avaldatud veebis: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiidre-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpipi-tegevused/>

Tabel 2.3. Hankelepinguga kinnitatud tegevused 2023. aastaks

Teema	Sisu selgitus
Ettevõtlus	Konverents Põllumajanduse ärifoorum Infopäev Põllu- ja metsamaade hindamine ja maksustamine Taskuhääling „Põllult taldrikule“ – üks episood Taskuhääling maaettevõtlusega alustamine – 4 episoodi
Juhtimine	Koolitused Inimeste ja organisatsiooni juhtimine , 2 tk Liidrite kool – kaks kahepäevast tsükli Koolitused (3 tk, enamasti toidutöötlemise suunal) Esmatasandi juhtimine; Toomise juhtimine, Tootmise planeerimine Infopäev Esimese põlvkonna kogemused, Koolitus Ettevõtte (töö)keskkonna arendamine põllumajandusjuhtide õpiring
Biomajandus	Koolitus Biomajandus, innovatsioon ja kliimanetraalsus(40 h) Koolitus Biomassi ressursid taastuenergia tootmiseks Koolitus Ringbiomajanduse väärtusahelad maamajanduses
Keskkond	Konverents Keskkonnafoorum, Infopäev Taastuenergia väiketööstustes Infopäev Kliimapoliitika kokkulepped ja mõju Infopäevad Taastav põllumajandus - 4 tk, nendest 2 välislektoriga, 2 ettevõtte külastusega, pooled mahe- ja pooled tavapõllumajanduse suunal, Infopäevad ettevõtte külastusega Ökosüsteemi teenused, 2 tk Infopäev Süsinikupõllundus (EL raamistik)
Maaelu	Konverents Seemnefestival, ülekanade teenusega Infopäevad välislektoriga <i>Market gardening</i> Infopäev Eestis kasvatatud toodete kuvand
Digitaliseerimine	Digilahenduste veebiseminarid – 4 tk
Teabesalv	Teabesalve haldamine, sh www.toiduteave.ee - 6 kuud
Infokiri - ajakiri	Materjalid ajakirjas "Põllumehe teataja" – 2 tk Temaatiline EPKK infokiri (iganädalane) – pool aastat Ajakiri Tõuloomakasvatus, trükitult – 2 numbrit EPKK turuinfo väljaanded (3 tk, pool aastat)

Raamlepingule kavandatud eelarve täielikuks ärakasutamiseks **otsustati** programm juhtkogu 23. jaanuaril 2023 toimunud istungil kinnitada täiendav tellimus. Tegevuste nimekiri hõlmab erinevate programmi teemavaldkondadega seotut. Täiendava tellimuse elluviimiseks on võimalused ka 2023. aasta teisel poolaastal (hankeleping võib kehtida raamlepingust kauem, kuid tolle täiendava perioodi jooksul ei ole tellimuse muutmine enam võimalik).

Tabel 2.4. Hankelepinguga kinnitatud täiendavad tegevused 2023. aastaks

Teema	Sisu selgitus
Ettevõtlus, juhtimine	Konverents Aasta Põllumees 2023 Koolitused Raha juhtimine, inimeste juhtimine, 2 tk Liidrite kool - 2 kahepäevast täienduskoolitust Artiklid ajakirjas Põllumehe Teataja – 3 tk
Loomakasvatus	Infopäev salvestusega Põllumajanduse telgitagused (farminar), 2 tk Lihaveisekasvatavate õpiring Saaremaal Ajakiri Tõuloomakasvatus, trükitult - 2 numbrit Videofilmid lambakasvatusest Bioohutus linnukasvatustevõtetes
Keskkond	Infopäev ettevõtte külastusega – Taastav põllumajandus, 2 tk Teabematerjali uuendamine - Haljasväetis
Mahemajandus	Infopäevad mahetaimekasvatus, maheloomakasvatus, mahemajandus, 3 tk Põllupäev Mahetaimekasvatuse katsete tutvustus (Kuusiku) Konverents Maheturg Esitlustegevus Musta sõstra, õuna ja astelpaju sordid ning kasvatustehnoloogiad maheviljeluses Ajakiri Mahepõllumajanduse Leht – 2 tk Teabematerjal trükisena - Mahetoidu kvaliteet Teabelehed mahemajandusest, 3 tk
Toit ja toiduohutus	Teabeleht Toiduohutuskultuur